

Obsah 20

Zahájení

akademického roku vyzývá k úvahám o čase. Přechodových rituálech. Očekávaních. Nebo třeba o začátku jako iluzi, kterou si vytváříme, abychom měli pocit, že máme nad něčím kontrolu (od teď nepiju, začínám cvičit, nevylezu z knihovny).

Problém se začátky tkví v tom, že začít je snadné. Vydržet týden horší. Proměnit návyky většinou nedosažitelné. Skvělá na začátku je naopak šance, že něco bude jinak (pasivum jsem s ohledem na předešlou větu ponechal záměrně). Nový začátek je vlastně signálem změny. Chuť a příležitost upravit perspektivu. Zažívat momenty, které člověka existenciálně překvapí. Jako když třeba najde něco užitečného ve skriptech, vybere si z exkluzivní nabídky školních bufetů nebo neusne na jednání akademického senátu.

Ať je váš začátek nového akademického roku divoký, dobrodružný, plný experimentů a chyb, bez nichž, bohužel, nelze objevit ani zažít nic nečekaného a úžasného.

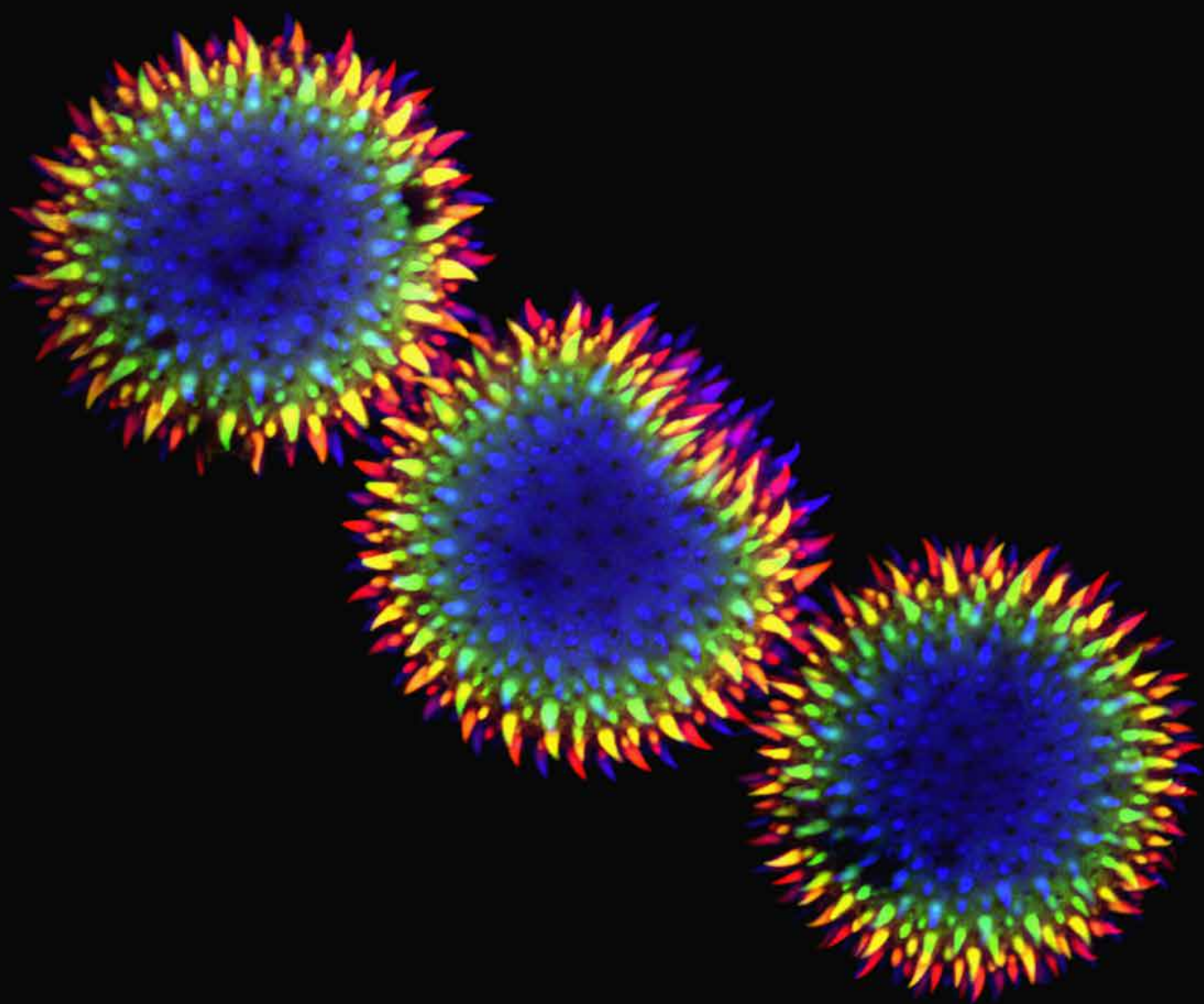
Michal Janovský

2023

3	Pod mikroskopem
4	Téma: Volba rektora
11	Nenechte si ujít Hledá se
12	Rozhovor s Pavlem Jeníčkem
17	Sociální bezpečí na VŠCHT
18	Zamyšlení Tomáše Jírů
19	Knižní inspirace
20	Culture shock
21	Absolvent
22	Rozhovor se Soňou Hříbalovou
28	Ohlédnutí
30	Z hloubi duše
34	Dostavba Vítězného náměstí
38	Zákoutí
39	Co na to doktor Kachekran?

Redakce
Šéfredaktor
Kontakt na redakci
Design a sazba
Foto na obálce
Spolupráce

Petra Karnetová, Jan Kříž, Lumír Košař, Bára Uhlíková, Jana Sommerová
Michal Janovský
michal.janovsky@vscht.cz
Annemarie Havlíčková
Štěpánka Hlavatá
Jolana Lukešová, Jan Havlík, Vladislava Kůželová, Šárka Vršníková

50 μm

Kdo povede VŠCHT?

Jan Kříž

Současnému rektorovi VŠCHT Praha, prof. Dr. RNDr. Pavlovi Matějkovi, končí současný (první) mandát k 31. 12. 2023. Volba kandidáta na rektora pro období 2024–2027 proběhne v září a říjnu. O tom, kdo stane v čele naší univerzity, rozhodne 27 členů akademického senátu. Pro zvolení nového rektora je potřeba nadpoloviční většina hlasů. Zvoleného kandidáta na rektora následně jmenuje do funkce prezident České republiky.

Volební komise

RNDr. Pavel Pokorný, Ph.D. – předseda

Doc. Ing. Petra Lovecká, Ph.D.

Doc. Ing. Miloslav Lhotka, Ph.D.

Ing. Martin Staš, Ph.D.

Bc. Matěj Drahník

Organizace voleb

DALŠÍ PRŮBĚH VOLEB

PODÁVÁNÍ NÁVRHŮ

Návrhy na kandidáta na rektora VŠCHT Praha mohou podávat členové akademické obce a vědecké rady VŠCHT Praha v písemné podobě v zalepené obálce nadepsané *Návrh kandidáta na rektora* adresované předsedovi volební komise (RNDr. Pavel Pokorný, Ph.D., Ústav matematiky, informatiky a kybernetiky) se jménem a jednoznačnou identifikací navrženého i navrhujičího do podatelny VŠCHT **od 1. 9. 2023 do 19. 9. 2023 15:00.**

26. 9.
2023

Zveřejnění
jmen kandidátů

4. 10.
2023

Představení kandidátů
na předvolebním
zasedání Akademického
senátu a akademické
obce VŠCHT
v posluchárně AI1
od 15:30

10. 10.
2023

Zasedání AS VŠCHT
Praha – Volba kandidáta
na rektora

(Složitá) role Jeho Magnificence

Rektor je nejvyšším představitelem univerzity. To se ví i daleko za hranicemi vysokých škol. Co přesně ale rektor dělá, dělat může a co naopak sám dělat nemůže, to už zdaleka není všem známé. Volba rektora je dobrou příležitostí si některé věci ujasnit.

Základní předpisy

Základním předpisem je vysokoškolský zákon (111/1998 Sb. v platném znění), který stanoví, že rektor vykonává pozici statutárního orgánu a jedná a rozhoduje ve věcech školy, pokud zákon nestanoví jinak. Rektor jmenuje své prorektory. K záměru je jmenovat se vyjadřuje Akademický senát školy. Senát prorektory neschvaluje, teoreticky by však neprojednáním mohl jmenování prorektorů blokovat.

Rektor má poměrně silné postavení, protože bez jeho vůle nelze provést žádné zásadní změny. V hlavních oblastech potřebuje rektor souhlas Akademického senátu nebo vědecké rady, případně správní rady. Tyto orgány ale vždy schvalují jen to, co rektor předloží, nemůžou přijít s vlastní iniciativou proti vůli rektora.

Z nejdůležitějších pravomocí jde o navrhování vnitřních předpisů školy, navrhování rozpočtu – v praxi nejdůležitější je zejména metodika, podle které se finance na vysoké škole přerozdělují. Zásadní je možnost navrhnout změnu organizace vysoké školy (právo navrhnout zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení součástí vysoké školy).

Rektor navrhuje a s posvěcením senátu jmenuje členy vědecké rady vysoké školy a předkládá senátu strategický záměr a jeho každoroční plán realizace.

Rektor také předkládá návrhy vědecké radě a zejména v oblasti akreditací radě pro vnitřní hodnocení.

Statut VŠCHT Praha pak doplňuje nad rámec zákonného stavu přímou odpovědnost děkanů rektorovi, přestože jsou voleni a tedy i odpovědní fakultním akademickým senátům. Rektorovi jsou také přímo odpovědní lidé zastávající pozice, do kterých rektor jmenuje

a které odvolává, tedy prorektoři, ředitelé součástí VŠCHT Praha, kvestor a další vedoucí zaměstnanci uvedení v organizačním řádu školy.

V čem je postavení rektora v českém vysokoškolském systému naopak poměrně slabé, je akademická personální politika. Odpovědnost za personální politiku na fakultách a ústavěch pod fakultou nesou děkani. Pouze na celoškolních pracovištích typu vysokoškolského ústavu hraje zásadní roli rektor.

Zvyklosti a reálné fungování

VŠCHT Praha patří v kontextu českého vysokého školství k organizačně méně rozsáhlým školám střední až menší velikosti. To vede k vykonávání mnohých činností přímo na centrální, celouniverzitní úrovni. Možnosti rektora ovlivnit reálný provoz školy, skutečně něco změnit, tak je poměrně velká. To znamená velkou odpovědnost rektora za celou školu.

Přestože hlavními partnery pro rektora jsou dle pravidel celouniverzitní orgány – akademický senát, vědecká rada či rada pro vnitřní hodnocení – v mnohém jsou důležitými partnery děkani fakult. Na fakultách se organizuje naprostá většina výuky a výzkumné činnosti. Témata, jako je počet a směřování studijních programů, společný studijní základ nebo revize vyučovaných předmětů, nejdou řešit jinak než s aktivním zapojením fakult.

Pro dobré fungování školy je nutná dobrá spolupráce všech součástí, která vždy začíná u dobré komunikace. Tuto podmínku žádná formální pravidla nezajistí sama o sobě, bude proto vždy záviset právě na zvyklostech a konkrétních lidech, kteří budou VŠCHT Praha tvořit.

Dotazy na budoucího rektora VŠCHT

Jan Konvalinka

Ředitel Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR, bývalý prorektor pro vědu a výzkum Univerzity Karlovy

Když jsem v r. 2012 přicházel do úřadu prorektora Univerzity Karlovy, měl jsem pro kolegy prezentaci, kde na úvodním slidu stálo: „Věda na UK má jen tři problémy: nejsme dost dobří, nejsme dost dobří, **nejsme sakra dost dobří!**“ Neslyšeli to rádi. Bohužel je to pravda i o deset let později, a tím víc to platí i pro ostatní vysoké školy v naší zemi.

Nejsme tak dobří, jak bychom měli a mohli být. Přesvědčil jsem se, že opravdu razantní změny v této věci nelze dosáhnout bez závažné změny legislativy, která by propojila odpovědnost s pravomocemi, zvýšila roli vnitřních kontrolních mechanismů (dozorčí rady, mezinárodní vědecká rada) a současně omezila špatně pochopenou demokracii bez odpovědnosti. Než se to stane, zbývá jen pomalý pokrok v mezích zákona, ale i o ten je třeba bojovat a dá ztracenou práci.

Kdybych mohl, tak bych budoucímu rektorovi nebo rektorce VŠCHT položil pár otázek:

1 | Nezbláznil jste se? Máte tohle zapotřebí? Víte, že budete mít za všechno odpovědnost a přitom Vaše pravomoci cokoli změnit budou velmi, velmi omezené? Ne? Tak dobře, můžeme jít dál.

2 | Chcete posilovat mezinárodní charakter školy, nebo se spokojíte s tím, že v regionu stále patří mezi nejlepší? A co pro to hodláte udělat? Máte plán, jak rozšířit nabídku anglických kurzů, případně úplně nahradit ty české alespoň tam, kde se to přímo nabízí? Rozšířit komunikaci v angličtině i v běžném chodu školy, zorganizovat anglické kurzy pro pracovníky rektorátu/děkanátů, podporovat aktivní nabírání zahraničních odborníků...?

3 | Máte plán, co udělat s „inbreedingem“, situací, kdy řada pracovníků získá docenturu a profesuru na témže pracovišti, kde vystudovala? A jak chcete motivovat vedení fakult, které jediné má v této věci pravomoci, aby se do toho pořádně pustili?

4 | Všimli jste si, že na VŠCHT jsou obory (některé velmi významné), které jsou v mezinárodním srovnání slabé nebo průměrné? Chcete s tím něco dělat a co? Přidat jim prostředky, ubrat jim prostředky, tlačit na personální obměny...?

Já vím, že to jsou hrozně těžké otázky. Většina těch věcí ani není v kompetenci rektora, na něčem se usilovně pracuje, jinde chybí peníze nebo legislativa, všechno je to běh na velmi dlouhou trať. A když se do toho nový/á rektor(ka) opravdu pustí, může ho/ji to stát úřad. Velmi dobře tomu rozumím. Přesto: tohle je VŠCHT. Tahle škola musí mít ty nejvyšší cíle. Je velmi těžké jich dosáhnout, ale pokud si je nestanovíme a nebudeme mít plán, jak to udělat, tak se to podařit nemůže.

Rektoři vysokých škol mezi (r)evolucí a nehybností

Jaroslav Miller

Náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy, bývalý rektor Univerzity Palackého v Olomouci

V republikánském „politickém zřízení“ univerzit se rektori těší zcela unikátnímu postavení a jsou zároveň vystaveni mimořádným výzvám. Na základě volby získávají historici, filologové, lékaři či chemici pověření řídit vysoce heterogenní instituce s tisíci zaměstnanci, mnohamiliardovými rozpočty a obrovskými majetky, aniž by

pro tento úkol byli (ve většině případů) profesně vyškoleni. Ve specifickém legislativním kontextu České republiky se rektorská mise jeví ještě obtížněji, a to v důsledku vysoké úrovně decentralizace pravomocí, která rektorům poskytuje poměrně málo nástrojů umožňujících přijímat skutečná strategická a vizionářská rozhodnutí. V průběhu mého působení na zahraničních univerzitách jsem diskuzi o potřebnosti efektivního manažerského přístupu v opozici vůči univerzitní samosprávě v různých obměnách absolvoval mnohokrát. Jako historik mám tendenci v této debatě využívat jako relevantní argument „lekcí z dějin“. Vedle katolické církve jsou univerzity nejstarší kontinuálně existující instituce v dějinách světa, které prokázaly svou potřebnost v kontextu středo-

věké Evropy a zůstávají klíčovými institucemi pro konkurenceschopnost společnosti i dnes. Organizace, které přetrvávají staletí, nelze označit jinak než jako mimořádně úspěšné. Hlubší vhled do vývoje univerzit v Evropě ukazuje, že příčina jejich dlouhodobé existence tkví ve schopnosti pozvolné adaptace na měnící se podmínky a historický kontext. Evropské univerzity vesměs dokázaly reagovat na společenské změny a přitom dlouhodobě plnit svou základní misi, totiž poskytovat kvalitní vzdělání a přispívat k vědeckému poznání lidstva. Se vši naléhavostí se otázka (r)evoluční změny vynořuje i dnes, a to v kontextu narůstajících systémových problémů uvnitř terciárního sektoru v České republice. Vědomí zastaralosti současného vysokoškolského zákona a nutnosti legislativní reformy sílí i v řadách rektorů, přičemž v diskuzi zaznívá celé spektrum názorů, od požadavků na implementaci „manažerského“ modelu, v němž rektor koncentruje ve svých rukou klíčové pravomoci, až po přesvědčení, že současný stav je zcela vyhovující. Právě rozdělení pravomocí uvnitř složitěho organismu univerzity bude v novém vysokoškolském zákoně nepochybně jedním z neuralgických bodů. Jako emeritní rektor starobylé univerzity i jako současný náměstek ministra školství patřím k těm, kteří pevně věří v rovnováhu mezi rozumně posílenými a široce vyjednanými kompetencemi vedení vysokých škol a univerzitní autonomií, která už mnohokrát v minulosti prokázala své hluboké opodstatnění. Výsledek této diskuze rozhodne o konkurenceschopnosti a výkonnosti českých univerzit na dekády dopředu.

1 | Jaké jsou pro VŠCHT hlavní výzvy v nejbližších 4 letech?

2 | Co na univerzitě oceňujete a nemělo by se měnit?

Připravila Petra Karnetová a Michal Janovský

Kateřina Kovaříčková

Pověřená vedoucí Oddělení pro výzkum a transfer technologií

1 | Z mého pohledu bude v příštích letech pro školu mnoho výzev spojených s reformou procesů, větší otevřeností a nutností „chytit jedoucí vlak“. Čeká nás významná reforma doktorského studia, troufnu si použít i slovo revoluce, související s chystanou novelou VŠ zákona a nastavením PhD. studia na ostatních vysokých školách v ČR. Dále se bude zvyšovat tlak na transfer technologií a znalostí z výzkumu do aplikací, mimo jiné i vlivem budoucí změny dosavadního zákona o podpoře výzkumu a vývoje. Další podstatnou výzvou je politika Open Science, nastavení funkční „open“ strategie a v neposlední řadě i zvýšení internacionalizace a digitalizace školy.

2 | Cituji Aleše Vlka, zakladatele platformy vedavyzkum.cz: „Málokterá vysoká škola v Česku vzbuzuje tak velký patriotismus jako VŠCHT.“ K tomuto tvrzení bych ještě přidala ve většině případů velmi dobré vztahy a celkově dobrou náladu na naší škole. Oceňuji také profesní svobodu, flexibilitu a ochotu lidí dělat věci navíc a nad rámec svých povinností.

Barbora Müllerová

Tajemnice Kolegia studentských senátů a spolků

1 | Myslím, že největší výzvou nejbližších 4 roků, které bude naša škola čelit, je dokázat připravit studenty na profesní život. Niet pochyb, že naši absolventi vycházejí ze školy připraveni po technické či odborné stránce, avšak co se týká soft skills, může to být občas výzva. Až vzhledem na vývoj ve světě vědy, bude toto jednou z důležitých otázek nejbližší budoucnosti.

2 | Na naší škole si nejvíce cením přístup k studentům, zejména z strany některých vyučujících. Například při vytažení jsou vždy ochotní konzultovat otázky nad rámec přednášek a stále s chutí a nadšením odovzdávat svoje zkušenosti z praxe. To je něco, čemu by VŠCHT nemalo vymizet.

Hana Scholleová

Ústav ekonomiky a managementu, držitelka studentské ceny Vitriol

1 | Nejen udržení stávající vysoké úrovně vědy a výzkumu, ale zvýšení doprovázené efektivním transferem technologií. Jeho výsledkem bude jednak rychlejší vstup do aplikační sféry, ale i zvýšení povědomí veřejnosti o činnosti VŠCHT.

Obraz VŠCHT by s ohledem na budoucí studenty neměl být zářmován pojmem „náročná škola“, ale „opravdu zajímavé studium“.

Dále bude nutné už v tomto semestru, počítáno na týdny a dny, nikoli roky, čelit novým výzvám v oblasti vzdělávání v souvislosti s technologickým pokrokem, zejména rozšířením umělé inteligence. Jak už historie mnohokrát dokázala, není možné výsledky vývoje lidstva zakazovat, ale je nutné hledat cesty, jak je využívat ve svůj, tím myslím celospolečenský pokrok. Na umělou inteligenci je potřeba nahlížet jako na další možnost, kterou lze obohatit a zlepšit zejména pedagogickou práci. A je na nás, abychom velmi rychle hledali cesty, jak ji využít.

2 | Rodinné a přátelské prostředí, kde vládne atmosféra pomoci jak mezi pedagogy, tak mezi studenty. Možná, že můj pohled je idealistický a zkršený, ale zejména ve vyšších ročnících si nepřipadám jako pedagog, ale jako tutor, průvodce studiem i oborem a tato role mě baví daleko víc.

Dita Hronová

Tutorka a autorka PhD. newsletteru

1 | Podle mého názoru je jednou z hlavních výzev internacionalizace a větší podpora výjezdů studentů v průběhu všech forem studia. Dále také klást větší důraz na výuku jazyků v průběhu Bc. studia. Co se týče výuky, tak rozhodně vyšší zapojení ekonomických předmětů a soft skills do učebního plánu, s čímž souvisí i praktická příprava pro budoucí zaměstnání.

2 | Na VŠCHT se mi líbí zejména rodinná atmosféra a individuální přístup.

Jan Masák | Děkan FPBT

1 | VŠCHT Praha si musí udržet významné postavení v Asociaci výzkumných univerzit ČR. K tomu potřebuje:

a) přijímat dostatečné množství nadaných studentů ve všech třech stupních studia při současném zachování jeho odpovídající náročnosti. To bude vyžadovat trvalou modernizaci a vysokou atraktivitu výuky s důrazem na praktické dovednosti a tzv. soft skills; b) najít cesty/prostředky pro trvalou obnovu a rozšiřování přístrojového a technologického vybavení; c) rozšiřování zejména neformálních kontaktů se zahraničními univerzitami a vědeckými pracovišti, posilování mobility a přilákání výrazně většího množství studentů zejména z rozvinutých zemí.

Další velkou výzvou v současném digitálním světě je zajištění vysoce kvalitních, spolehlivých a uživatelsky přívětivých jak stávajících, tak zejména nově implementovaných informačních systémů. Škola se rovněž neobejde bez vysoce profesionální úrovně servisních pracovišť. Vzhledem k dostupným prostorům bude sice obtížné, ale přesto nezbytné, zlepšit sociální zázemí pro studenty a zaměstnance.

2 | Za velký benefit na VŠCHT Praha lze považovat obecně přátelské prostředí s rysy zdravé soutěže. K tomu přispívá velmi dobrá a vyrovnaná úroveň vědecké práce a celkové množství publikovaných vědeckých výsledků na většině pracovišť. Na velmi dobré úrovni je rovněž rozsáhlá dostupnost vysoce kvalitní vědecké literatury. Také rychlost a spolehlivost počítačové sítě lze pokládat za celkem komfortní.

Michal Příbýl | Děkan FCHI

1 | VŠCHT si bude muset zajistit dlouhodobě udržitelné financování zohledňující odborné zaměření instituce a počty studentů v chemických, biochemických, technologických a inženýrských programech. Současná, nepříliš radostná, finanční situace například zpomaluje adaptaci prostor uvolněných po ČVUT

nebo modernizaci současných laboratoří ve smyslu vybudování centrálního rozvodu plynů, instalace požárních hlásičů nebo monitoringu spotřeby energií atd. Další výzvou je nepochybně udržení pověsti naší vysoké školy jako špičkové vědecké instituce nejen v ČR. Dlouhodobě například nemáme žádného řešitele prestižního ERC grantu. Jsme opakovaně neúspěšní v operačních programech typu „Excelentní výzkum“ nebo „Špičkový výzkum“ a přicházíme tak o neuvěřitelné finanční prostředky. Příští léta rozhodnou, zda VŠCHT půjde cestou stagnace, nebo cestou promyšlených reforem.

2 | Oceňuji vstřícnost velké většiny pracovníků rektorátních pracovišť při řešení běžných i velmi individuálních nebo náhlých provozních záležitostí. Chtěl bych vyzdvihnout výrazné zlepšení komunikace a fungování oddělení bezpečnosti a prevence rizik. Obdivuji schopnost improvizace a pracovní nasazení našich kolegů na personálním odboru. Skvělých pracovišť je samozřejmě více. Asi každý z akademických pracovníků, a já nejsem výjimkou, oceňuje existující svobodu v tvůrčích i pedagogických aktivitách. Neméně důležité je, že na VŠCHT máme úžasný kolektiv studentů, který zajišťuje nejen rozmanité kulturní, společenské a sportovní aktivity, ale i činnost tutorů pro české i zahraniční studenty.

Pavel Jeníček | Děkan FTOP

1 | Zásadní pro další rozvoj VŠCHT je, aby nadějní mladí kolegové vyjžděli získávat zahraniční zkušenosti a měli zájem vracet se na VŠCHT. To je komplexní výzva zahrnující celou řadu úkolů, které jsou důležité pro všechny zaměstnance: přiměřené finanční podmínky, příjemné pracovní prostředí, moderní přístrojové vybavení, nižší byrokratická zátěž zaměstnanců a mnoho dalších.

Bude třeba postupně připravovat nové metody výuky. Využívání nástrojů umělé inteligence, začlenění interaktivnějších, projektově založených přístupů do výuky, je myslím žádoucí zvláště v magisterských programech.

Technické univerzity včetně té naší musí začlenit principy udržitelnosti do svého výzkumu a vzdělávání a připravit studenty na řešení těchto problémů ve své kariéře.

2 | Mohu najít spoustu aspektů, které je potřeba udržet a rozvíjet tak, aby si VŠCHT udržela svoje renomé, jedinečnost, přitažlivost, efektivitu a úspěšnost. Jednou ze zásadních silných stránek, kterou se můžeme chlubit, je vysoká odborná kvalita absolventů, opakovaně potvrzovaná zájmem, který o ně na trhu práce je. Velmi si cením převažující přátelské atmosféry mezi zaměstnanci, ale i ve vztahu ke studentům. S tím souvisí i další ocenění hodný aspekt, což je všeobecně vysoká loajalita zaměstnanců i studentů vůči univerzitě. Za další silnou stránku považuji také vysokou úroveň internacionalizace výuky a výzkumu na VŠCHT, která nás všechny obohacuje jak odborně, tak lidsky.

Petr Zámostný | Děkan FCHT

1 | Výzev nás čeká celá řada. Nepochybně to bude vše, co souvisí s výstavbou na Vítězném náměstí. S tím volně souvisí udržení stability střednědobého financování školy. Tím, že se nerealizoval katastrofický scénář růstu cen energií, jsme byli ušetřeni nejhoršího a snadno můžeme podlehnout klamnému dojmů, že

„zdroje jsou“. Zhodnotíme-li ale naše vyhlídky optikou dvouciferné inflace a zvětšování výměry využívaných prostorů (a tedy i nákladů) na výdajové straně a snižováním limitů nepřímých nákladů u poskytovatelů výzkumných projektů a nerůstu dotace na vzdělávání a výzkum ze strany MŠMT na straně příjmové, nemohu se ubránit dojmů, že právě zde nás čeká výzva největší. Budeme se muset naučit poměřovat přínosy uskutečnění našich plánů se souvisejícími náklady a zvyknout si, že ne vše, co je dobré, si můžeme dovolit. Tedy posunout své schopnosti strategického rozhodování na kvantitativní úroveň. Toto nám může pomoci i u dílčích výzev, jako je nabídka studijních programů, zájmu studentů nebo zvládnutí dopadů reformy doktorského studia.

2 | Na druhou otázku mi zbylo méně prostoru, což doufám nevyzní negativně. Pro školu naší velikosti je správná centralizace řady agend na rektorátních pracovištích, jinak by to nebylo ekonomicky únosné. Veřejnost nás víceméně vnímá jako školu, ne jako jednotlivé fakulty, a proto by měla být zachována snaha produkovat absolventy, kteří umí problémy řešit, a nejen si o nich povídat. A nakonec, nemělo by se měnit kolegiální chování, vyvažující působení vynikajících pedagogů s vynikajícími vědci do fungujícího produktu.

Pro děti i dospělé

NOCC
VĚĎD
CŮ

6/10

2023

Tajemství / VŠCHT Praha

„Nejkrásnější, co můžeme prožívat, je tajemno. To je základní pocit, který stojí u kolébky pravého umění a vědy,“ řekl Albert Einstein, zatímco od stolu změnil svět. Zažijme tento pocit společně a nechejme vědu vyrazit její největší tajemství. Zkoumejte, objevujte a bavte se poznáváním. Na co hledáte odpověď? Osvobodte svou zvědavost a odemkněte bránu k podivuhodným tajům celého světa.

nocvedcu.cz/vscht

Uvítací párty 4Students

20. 9., 21:00–4:00 | El Magico

Kampus Fest

26. 9., 15:00–22:00 | Kampus Dejvice

Noc vědců

6. 10., 17:00–22:00 | budovy VŠCHT Praha

Ples chemiků

9. 11., 18:30 | Národní dům na Vinohradech

Dny otevřených dveří na VŠCHT Praha

24.–25. 11. | Budovy VŠCHT Praha

Deskoherní semináře

26. 9., 18. a 31. 10., 15. 11., 6. 12. vždy od 16:00 do 20:00 | Respirium v budově B

Nenechte si ujít!

12. Deskoherní konference

27. 9.–1. 10. | Táborová základna Běstvína

SAMOSTATNÝ/Á REFERENT/KA ODDĚLENÍ FINANČNÍHO PLÁNU A ROZPOČTU – 971

(plný úvazek)

- Finanční řízení projektů
- Zadávání rozpočtů, sledování čerpání nákladů, provádění příslušných účetních operací
- Nástup ihned nebo dohodou

Kontakt a detailní informace: anna.junkova@vscht.cz

MANAŽER/KA VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK – 996

(plný úvazek)

Manažer/ka veřejných zakázek administrativně řídí celý proces zadávání přidělených veřejných zakázek, a to např. i včetně předběžných tržních konzultací. Náplní práce je zejména řádné vedení dokumentace veřejné zakázky, příprava zadávacích podmínek na základě požadavků konečných uživatelů, příprava podkladů pro zadavatele či komisi, komunikace s dodavateli, kontrolními orgány.

- Nástup možný ihned

Kontakt a detailní informace: jiri.proks@vscht.cz

Hledá se

Další volné pozice a detaily uvedených nabídek naleznete na:

intranet.vscht.cz/kariera

K životnímu prostředí se vyjadřuje každý. Málokdo má ovšem příslušné kompetence

Michal Janovský
Foto: Jonáš Priškin

Fakulta technologie ochrany prostředí sice aktuálně slaví 70 let existence, ale myšlenky děkana **Pavla Jeníčka** směřují spíše do budoucnosti. Společnost bude potřebovat stále více odborníků na vodu, energii, udržitelnost, klimatickou změnu atd., fakulta přitom bojuje se stagnujícím počtem uchazečů i studentů. Lepší propagace, prostor pro mladé učitele, interaktivní výuka a úprava společného základu. Tak zní recept na úspěšnou budoucnost FTOP. „Přece nemůžeme učit 70 let stejný základ. Vývoj jde úplně jiným směrem,“ říká mimo jiné profesor Jeníček.

Jak bude vaše fakulta slavit velké výročí?

Hlavní událostí bude slavnostní zasedání vědecké rady FTOP, které se uskuteční 18. září (rozhovor vznikl na konci srpna – pozn. red.) v Ballingově sále Národní technické knihovny. Potkáme se tam s našimi významnými absolventy a představiteli veřejného života. Účast přislíbila mj. předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová a celá řada dalších osobností. V rámci programu nejen připomeneme historii fakulty, ale ukážeme také naši vizi pro nadcházející desetiletí. Další akce připomínající naše výročí budou také probíhat na jednotlivých ústavech fakulty.

Jsme jedna z mála fakult, která se záležitostí životního prostředí zabývá celých 70 let. Což je unikátní i v evropském akademickém prostředí. A zabývat se jimi budeme přirozeně i v budoucnu – vývoj v této oblasti akceleruje a posouváme se dál k cirkulární

ekonomice, udržitelnosti, uhlíkové stopě a celé řadě dalších oblastí, pro něž je potřeba vychovávat kompetentní odborníky. Jedná se o oblasti, k nimž se dnes vyjadřují a kterým zdánlivě rozumí všichni. Bohužel, jen málokdo má příslušné kompetence.

V aktuálním akademickém roce se budou moci poprvé hlásit uchazeči na nově akreditovaný bakalářský program Omezování klimatické změny. Jaké kompetence jim předáte?

Cílem není teoreticky popisovat klimatické změny. Cílem je výuka zaměřená primárně na inovace v technologiích, bez nichž se společnost neobejde, chceme-li efektivně reagovat na klimatickou změnu. Konkrétně jde o technologie na ochranu životního prostředí, technologie v oblasti energetiky a paliv, technologie vedoucí k racionálnějšímu hospodaření s vodou, ke snižování

emisí skleníkových plynů. Klimatická změna je pro lidstvo ohromnou výzvou. Abychom s ní mohli něco dělat, musí být modely, na jejichž základech se jako společnost rozhodujeme, založeny na kvalitních a relevantních datech ze sofistikovaných měření. A pracovat s nimi musí lidé, kteří budou skutečně rozumět fungování technologií a cílům inovací. Pevně doufám, že se nám bude dařit oslovovat environmentálně zaměřené středoškoláky, kteří cítí, že je důležité se omezování klimatické změny profesionálně věnovat. Jako děkan vnímám, že máme rezervy v popularizaci naší pestré činnosti zaměřené na řešení aktuálních environmentálních a energetických výzev.

Co považujete za zásadní historické milníky ve vývoji fakulty?

Fakulta byla oficiálně založena v roce 1953, ale její počátky sahají hlouběji do minulosti.

Naším významným pracovníkům a spolu-pracovníkům udělujeme medaili Ferdinanda Schulze, což byl zakladatel oborů souvisejících s palivy a vodou, na něž dodnes navazujeme. V roce 1920, po svém jmenování profesorem, založil Ústav pro technologii paliv, svítiv a vody na nově vzniklé Vysoké škole chemicko-technologického inženýrství (VŠCHTI), která byla jednou ze sedmi fakult sdružených v rámci nově ustaveného Českého vysokého učení technického. Na tuto základní koncepci pak přímo navázala v roce 1953 Fakulta technologie paliv a vody. Na fakultě postupně vznikly čtyři katedry: Katedra technologie ropy a petrochemie, Katedra koksárenství a plynárenství, Katedra tepelné techniky a Katedra technologie vody.

Pod původním názvem fakulta existovala až do roku 1991, kdy se transformovala ve Fakultu technologie ochrany prostředí.

V přelomové etapě se podle mého názoru nachází fakulta i dnes, kdy si společnost stále silněji uvědomuje klíčový význam zdravého životního prostředí a dlouhodobě udržitelných zdrojů energie a technologií. A protože tento vývoj je velmi dynamický, musíme na něj umět reagovat, aby i nadále naši absolventi měli právě v těchto oblastech špičkové kompetence.

Jak vnímáte současnou pozici FTOP v rámci univerzity?

Myslím, že pořád trochu bojujeme o pozici. Jsme považováni za nejmenší fakultu a nějakou mladší sestru, kterou je potřeba pořád někde posouvat. Což mě netěší. Uměl bych si představit větší samostatnost a roli v rámci školy.

Můžete být konkrétnější?

Dlouhodobě například probíhá diskuze o profilu absolventa. Má se za to, že musí být primárně chemický inženýr nebo technolog, schopný pracovat kdekoli v chemickém průmyslu. Nesouhlasím s tím, zvláště v dnešní době. Absolventem naší fakulty by měl být environmentální inženýr. Samozřejmě s velice dobrými chemickými základy. Zároveň dodám, že chemický technolog či inženýr by

měl dnes mít silné environmentální základy. Bohužel, zatím se nám nedaří náš pohled v rámci školy prosadit.

Co s tím?

Nevidím zatím způsob, jak zařadit, aby měla každá fakulta rozdílný studijní základ. Cestou by tedy mohl být větší podíl environmentálně zaměřených předmětů na současném společném základu (předměty, jež musí splnit všichni studenti bez ohledu na studijní program a příslušnost k fakultě – pozn. red.). Nedávno se o něm znovu diskutovalo na úrovni vedení školy. Jenže se nám opět nedostalo sluchu. Ale nevzdáváme se. Budeme prostě muset vyvinout daleko větší úsilí, abychom silnými argumenty přesvědčili kolegy z ostatních fakult, že se po dnešních absolventech žádají kompetence nejen chemicko-technologického rázu, ale jsou ceněny i znalosti a dovednosti z oblasti technologií ochrany životního prostředí, cirkulární ekonomiky, udržitelnosti, surovinové bezpečnosti, vlivu změn klimatu na technologie atd.

Z marketingového pohledu vnímám společný základ jako omezující. Rozumím základní myšlenku, nerozumím však jeho objemu. Častým důsledkem je, že se student věnuje meritum programu, na nějž se přihlásil, v lepším případě ve 4. semestru, a to často okrajově. Myslím, že přicházíme o řadu potenciálních uchazečů, jakož i těch, kteří ztratí motivaci během náročného prvního ročníku. Souhlasím. Když už jsme začali rozhovor historií – podíváte-li se na předměty společného základu před 70 lety, nedošlo k zásadní změně. Náplň předmětů se samozřejmě vyvíjí, řada z nich je opravdu důležitá pro kvalitního absolventa VŠCHT, ale přece nemůžeme učit 70 let stejný základ. Vývoj jde úplně jiným směrem.

Vaše fakulta dlouhodobě bojuje se stagnujícím počtem uchazečů i studentů. Kde vidíte příčiny?

Obor s životním prostředím v názvu má dnes téměř každá univerzita. VŠCHT je považována primárně za chemickou školu, takže spousta lidí se zájmem o životní prostředí jde zkrátka jinam, protože si téma s naší

školou nespojí. Další věc je, že jsme považováni za hodně náročnou školu, kterou není úplně jednoduché zvládnout. Což je navíc pravda, ale v praxi to pak přináší studentům spoustu výhod a příležitostí, včetně vynikajícího uplatnění v zahraničí. Studenti hledající cestu nejmenšího odporu jdou ale raději někam, kde není tolik matiky a chemie. Viz Fakulta životního prostředí ČZU, kde nouzi o studenty rozhodně nemají. Právděpodobnost, že tam přijatý student absolvuje, je několikanásobně vyšší než u nás. Přitom o naše absolventy je obrovský zájem z praxe, každou chvíli mi někdo volá, zda mu mohu doporučit našeho absolventa. A já jen krčím rameny. Bohužel představa, že trh nám nějak pomůže, tady nefunguje. Když někdo nesežene absolventa od nás, vezme si ho z jiné fakulty a během dvou tří let ho potřebné věci naučí v praxi.

Negativní vnější vlivy bychom měli pohromadě. Co byste měli dělat lépe uvnitř fakulty?

Rezervy máme samozřejmě v řadě věcí. Výrazně jsme zintenzivnili naše propagační aktivity, ale prostor pro zlepšení tam určitě ještě vidím. Ve srovnání s výukou na zahraničních univerzitách u nás pořád velká část výuky probíhá ve formě přednášek s víceméně pasivní účastí studentů. Máme nejvyšší čas udělat výuku více interaktivní a proměnit kontaktní čas s pedagogem do formy diskuzí o konkrétních problémech. Jde o velký úkol jak pro nás pedagogy, tak studenty, neboť i oni budou muset změnit svůj přístup.

Jak chcete změny v předmětech vyučovaných pedagogy z vaší fakulty dosáhnout?

Velkou roli vidím u garantů studijních programů. Jejich činnost by neměla sestávat z formálních procedur a nahrazování zastaralých předmětů jinými. Garanti by se měli zajímat o to, kdo a jak předměty učí, a dávat dostatek prostoru mladým s inspirativními zahraničními zkušenostmi. Kdo moderní přístupy zažil na vlastní kůži, velmi přirozeně je pak aplikuje ve vlastní pedagogické praxi. Na FTOP tenhle přístup maximálně podporujeme, ale než se změna projeví, nějaký čas to potrvá. Zároveň narážíme na skutečnost, že přimět člověka působícího v zahraničí,

Děkan Pavel Jeníček v laboratoři

kde má mnohem lepší finanční podmínky, aby se vrátil, je hodně složité. Těžko konců konkuruje i českému soukromému sektoru.

Je studium na FTOP ve vyšších stupních studia něčím specifické?

Malé množství studentů je bráno spíše jako handicap, ale přináší s sebou i velké pozitivum – pedagogové se mohou studentům věnovat individuálně v daleko větší míře než na jiných univerzitách. Poměrně unikátní je také těsný kontakt našich akademiků s praxí. Řešíme spoustu aktuálních reálných problémů a studenti se na projektech přímo podílejí a vidí, že jejich studium má velký smysl a o jejich znalosti je zájem.

Ve funkci děkana jste přes rok a půl. Co byste v budoucnu rád prosadil?

Chci pokračovat v modernizaci fakulty a optimalizaci její struktury. Aktuálně připravujeme sloučení dvou ústavů zaměřených na paliva do jednoho. Slibujeme si od toho větší efektivitu a získáme prostor pro nové výzkumné směry. Velkým cílem je též lepší propagace fakulty a navýšení počtu studentů, což je ovšem úkol přesahující funkční období děkana. Třetí věc už jsem zmínil před chvílí – rád bych maximálně pomohl k personálnímu oživení na fakultě a zajistil prostor pro mladší generaci.

Jak bude vypadat výuka a výzkum na FTOP v roce 2093?

Zajímavá otázka! Mimochodem rád bych znal představy zakladatelů fakulty o jejím fungování v roce 2023. :-). Dalších 70 let, to je opravdu daleká budoucnost, takže se omezím jen na přání v oblasti, kterou považuji za zásadní. Věřím, že se bude daleko lépe hospodařit s časem pedagogů, výzkumníků i studentů. Opravdu špičkoví pedagogové a vědci by měli být v budoucnu zbaveni administrativních a formálních povinností a mít možnost věnovat se intenzivně a efektivně studentům nebo bádání. Kvalifikace špičkových akademiků je ohromná hodnota a měli bychom ji využívat daleko lepším způsobem než dnes.

K pocitu sociálního bezpečí na VŠCHT Praha

Klára Muzikářová

V letošním roce byla na naší univerzitě otevřena možnost konzultací a oznámení situací, které spadají do oblasti tzv. sociálního bezpečí. Pocit důvěry a jistoty je pro člověka důležitou hodnotou a pomáhá mu k dosahování vytyčeného cíle, úspěchu, ale i „jen“ pohody při studiu či zaměstnání.

V takovém prostředí můžeme rozvíjet svoji osobnost, svoji odbornost či profesi. Na webových stránkách uvádíme, jakou univerzitu, respektive jaké vztahy na její půdě si přejeme. A to vztahy přátelské a férové. Naopak, místo zde nemá diskriminace, agrese, šikana a další formy chování, pro které se vžil termín „nevhodné“. Nezřídká se však stane, že bezpečné prostředí není samozřejmostí a ocitáme se v situacích, které jsou nám nepříjemné nebo cítíme, že není něco v pořádku a ne-daří se nám to ani přesně pojmenovat.

Univerzita je instituce se svým bohu libým posláním a z velké části je založena na spolupráci a vztazích mezi kolegy nebo vztahy s jasným a nerovným postavením, jakým je např. pedagog a student, nadřízený a podřízený apod. V obou případech je potřeba při ohrožení pocitu důvěry a bezpečí především komunikovat. Vše promyslet, sdělit, co se nám nelíbí, a případně navrhnout řešení. Všichni se však dostáváme do situací, které jsou pro nás těžce řešitelné, cítíme se nejistě nebo

máme i strach. Právě proto, že nás takové situace objímají, je o to složitější získat emoční a rozumový odstup a následně s nimi pracovat. Právě nejen v takové situaci se na mě můžete obrátit, a to i prostřednictvím anonymní platformy SafeTalk, kterou najdete na stránkách školy. Projdeme situací, která vás znepokojuje, a pokusíme se najít vhodné řešení s uplatněním pro mne dvou důležitých principů založených na důvěře: bez vašeho souhlasu nelze sdělit žádnou informaci třetí straně a bez vašeho svolení nebudou podniknuty žádné další kroky.

Věřím, že tento opěrný systém přispěje k navození kulturního a přátelského prostředí na naší univerzitě a umožní nám všem soustředit se na studium a práci.

Ráda bych všem popřála odvahu k řešení situací, které nás potkávají, a setkání s laskavostí, která pomáhá tyto situace překonat.

Na VŠCHT Praha pracuji na pozici kancléřky. Vystudovala jsem teologii a judaistiku na Univerzitě Karlově a tamtéž studuji poslední ročník magisterského studia oboru sociální a charitativní práce. Pozice mimo pedagogickou a vědeckou sféru na VŠCHT Praha mi umožňuje zůstat stran možného konfliktu. Vedle svých dobrovolnických aktivit v sociální oblasti jsem se na VŠCHT Praha zapojila do týmu reagujícího na překážky způsobené covidem, po zahájení války na Ukrajině jsem pomáhala přicházejícím studentům, organizovala jsem kamion pomoci pro Mykolajivskou univerzitu a spoluorganizovala akci Daruj krev, daruj život. Je pro mě výzvou pomoci vám v řešení nesnází, které vás v rámci výše zmíněné oblasti mohou potkat.

Co očekávám od studia na VŠCHT?

Tomáš Jírů

Nastupující student programu Forenzní bioanalytická chemie

První, co mě při pomýšlení na tuto otázku napadne, je BOLEST!!! Ne, dělám si srandu. První, co mě doopravdy napadne, je zábava. Pro někoho, jako jsem já, bude studium na vysoké škole absolutní novinka. Nepochybně budu vhozen do vody a učit se aspoň dělat, že umím plavat. A vím, jak moc to ze začátku budu nenávidět, budu mít pocit, že nejspíš brzy proběhnu zdí nebo si lehnu do dřevěné postele tři metry pod zem. Ale i tak si myslím, že to bude zábava. Poznávat úplně nové hloubky dna lahví propitých se štangasty Carbonu nebo zjišťovat, kolik dní dokáže přežít člověk bez toho, aby měl sekundu spánku. Jo, už teď cítím, jak krásné chvíle to budou, a mám pocit, že to ke studiu na vysoké škole jednoduše patří. Pak také očekávám spokojenost. Spokojenost s tím, kde jsem a co mám kolem sebe za kolektiv – vlastně ty nejdůležitější držáky u studia. Na seznamovákú jsem zjistil, že FPBT je ta absolutně nejlepší fakulta, a to bezkonkurenčně... a pak také, že i na ostatních fakultách se nacházejí super lidé, kteří pro můj průchod studiem budou velice důležití. Když už na to narážím, určitě také očekávám spolupráci – ať už mezi studenty, tak i mezi studentem a vyučujícím. Já třeba osobně rád všem pomohu s pitím alkoholu, s kouřením o přestávkách, s podporou do života nebo s chozením na koncertíky a celkově nočním životem. Sám ale budu potřebovat pomoc jako sůl, a to hlavně v předmětech jako matematika nebo fyzika – mí největší strašáci na VŠCHT. Proto doufám, že se budu mít vždy na koho obrátit, stejně jako se všichni budou moci obrátit na mě. Tuším, že zkoušky, které nás čekají, nebudou vůbec nic lehkého. Na druhou stranu, nesmí to člověka psychicky zruinovat, když se mu náhodou zkouška nepovede, protože trávil až moc času popíjením (nebo až moc málo). Proto také očekávám, že se spolu s ostatními budeme o druhé zajímat, jak se jim daří, jestli nepotřebují pomoci, užívat si akcí, a pak celé zkouškové oslavovat společně.

Jak by řekla brožurka Průvodce prváka na stránce 40 – Všechny cesty vedou do Carbonu.

Máte námět k zamyšlení? Nemusíte čekat až do dalšího vydání SPINu – přidejte se do diskuze na školním Yammeru!

Jak se jmenuje tahle knížka?

Raymond M. Smullyan

| Jan Havlík

Jak se jmenuje tahle knížka? Odpověď na tuto otázku vám může poskytnout publikace od Raymonda M. Smullyana, amerického matematika, logika a taoisty, který začínal svou kariéru jako klavírista a kouzelník. Stejně jako pozoruhodná osobnost svého autora je i tato kniha současně kabinetem kuriozit i tvrdou duševní posilovnou, která je však prosycena nakažlivým nadšením a humorem. Na rozdíl od nezáživných učebnic logiky je kniha vystavěna na zajímavě podaných logických paradoxech zaobalených do fantaskních světů – od světa Alenky v říši divů až po legendy o Drákulovi. Každá kapitola tak tvoří vlastní tematický příběh s řadou hádanek, jejichž obtížnost se stupňuje. Nenápadně tak nutí čtenáře postupně používat různé mentální nástroje – od zdravého rozumu až po komplexní logiku. Jedná se o knihu, která není jen o „správných“ odpovědích, ale především o cestě k nim. Řešení jsou proto podrobně vysvětlena a často následována reflexemi s odlišnými přístupy k problému. Čtenář tak má příležitost se postupně zdokonalit ve svém v myšlení a zároveň porozumět abstraktnímu světu matematické logiky. Kniha je tak ideální volbou pro všechny studenty obávající se například testů z obecných studijních předpokladů. Velmi dobře však poslouží komukoli, kdo si touží rozšířit svůj intelektuální horizont, zlepšit své logické myšlení nebo se jen rád dozvídá něco nového, aniž by měl pocit, že „musí“ něco studovat.

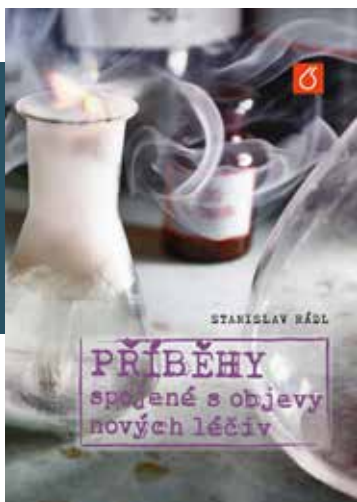
Nakladatel: Portál, 2015

Info o knize a zdroj obrázku: obchod.portal.cz

Knižní inspirace

Nové publikace CIS |

Příběhy spojené s objevy nových léčiv

Stanislav Rádl

Objevování nových léčiv je v současné době do značné míry racionálním procesem. Přesto v sobě zahrnuje často prvky náhody a také osobního angažování vědců, kteří se na něm podílejí. Je kombinací příběhů lidí a příběhů procesů, směsí historie a někdy až detektivních zápletek. A tato jedinečná kniha, nemající v současné literatuře obdobu, se snaží tyto zajímavé aspekty pro čtenáře rozkrýt.

Cultural shock

Ing. Larisa Šinkovec

Doctoral student at Department of Biotechnology

This phrase often heard in movies but not often in real life, especially when travelling within the Schengen Zone. Why do I mention this question in relation to culture shock? It dates back to the first time I visited Prague with my parents. Our trip was purely for fun and full of typical tourist activities: sightseeing, buying souvenirs, and staying downtown close to the metro. I fell in love with the city, found the language cute, was excited to see many of my childhood favorite cartoons (Pat and Mat, Krteček), was astonished by the metro (its appearance and ease-of use), the people were friendly, and the architecture was breathtaking. While taking the escalator at the Křižíkova metro station, I told my mom that one day I will live in Prague and take the metro, briefcase in hand, to go to work.

A couple of years later, searching for a traineeship abroad, I stumbled upon an Academy of Sciences laboratory in Krč. I wrote an email to the head of the laboratory and was invited for an online interview. From that point on it was smooth sailing. I found a mentor, and my lab provided me with an apartment nearby, taking a lot of stress off my shoulders. But upon arrival, my stay was no longer just for fun but it was for business, and my perspectives changed. I changed from being an English-speaking tourist downtown to living on the outskirts of Prague, where my “Dobrý den...do you speak English?” was met with a cold stare. People responded with a short “No” before walking away or they simply stared at me in silence.

This was a reality check for me, and I found myself doubting if I had made the right decision by coming here. I needed a Czech bank account, a Czech phone number, a residence permit, a long-term public transport ticket, and so on, and was forced to somehow manage things. I tried solving problems myself the first week, but soon realized (much to my dismay) that I would have to ask someone from the lab for help. Even if I was lucky enough to stumble upon a person willing to speak English with me, all the forms were in Czech and I would often (even to this day,

when I speak and understand Czech) hear people saying “You’re in the Czech Republic, so speak Czech” to foreigners struggling in a store at the cash register.

Fortunately, a nice Czech colleague helped me with my paperwork and all the necessary legal arrangements for my stay. I tried to rekindle the love for Prague that had drifted away during the first weeks of my stay. I have to say the most profound memories from my early days here are probably related to the hours spent at supermarkets. Since we use the Euro in Slovenia, it took me quite a while to recalculate all the prices and figure out which stores were within my budget. Other than that, the lifestyle, food, and drinks did not strike me as that much different from at home. I noticed that the diet here is a little more meat-oriented. And white bread is sold in larger quantities than what I had been used to (in Slovenia, it is very common to find all kinds of different breads [rye, buckwheat, corn, spelt, hemp-seed, etc.]). Other than that, I prefer to drink coffee at home because here it’s the norm is to serve coffee without a glass of water on the side (if you request it, you get a whole bottle of water for a hefty sum). Now, I just behave like a Czech and order a beer: it’s usually cheaper and I don’t stand out like a sore thumb.

All in all, I have to say I probably would not enjoy staying here so much if I had not learned the language, but it’s hard to say whether this was only my experience or if it would apply to those from other countries as well. Today, I can say, my stay here is still business (doctoral studies and work), but workdays are interspersed with pleasure on the weekends. I have the best of both worlds.

Ing. Jana Kalivodová, Ph.D.

Centrum výzkumu Řež s.r.o.

Zájem o přírodu a životní prostředí jsem měla od dětství a zálibu v chemii jsem našla díky našemu třídnímu učiteli na základní škole. Chemie je paní věda, která nás provází na každém kroku, od běžných prací, jako je vaření, potravinářský průmysl, výroba léků, chemikálií až po výrobu energie nebo řešení problémů znečištění životního prostředí. VŠCHT sice nebyla po gymnáziu má první volba, ale po zdolání prvního semestru a náročné matematiky se stala školou, kterou jsem chtěla dokončit, a na kterou moc ráda a s vděčností vzpomínám, a vím, že to byla správná volba.

Technické vzdělání, náhled pod pokličku, z čeho je složen svět, stejně jako vysvětlení různých jevů okolo nás, analytické myšlení a způsob, jak pochopit podstatu problémů a následovně je řešit, jsou opravdu cenné pro budoucí kariéru. Kombinace přednášek, praktických cvičení a práce v laboratořích tvoří na VŠCHT unikátní pestrou výuku, kde si mohou studenti své teoretické poznatky vyzkoušet v praxi, leckdy i třaskavě. A různé exkurze do energetických provozů a později možnost podílet se na výzkumu degradace materiálů pro uhelné elektrárny, rozhodla o mé diplomové práci, která se zabývala zkoumáním a řešením problémů úsad na lopatkách parních turbín na Ústavu energetiky.

U výzkumu materiálů pro energetiku jsem zůstala dodnes a mohu říci, že má práce je i mým koníčkem i díky špičkovým, světově uznávaným

Absolvent

odborníkům na domovském ústavu, kteří měli a mají profesionální a zároveň velmi milý a lidský přístup, a vedle znalostí z oboru energetiky nám předávali i znalosti i z nechemických oborů jako je moderní umění nebo hudba. Neformální setkání, vánoční večírky nebo Sakura party se staly legendárními. Dokonce každoroční ústavní sezení pod rozkvetlými sakurami inspirovalo k založení celoškolského Hanami.

Možnost absolvovat při studiu na VŠCHT stáž v zahraničí považuji za skvělý benefit, svého půlročního pobytu v německém Erlangenu si nesmírně vážím. Na něj navázal post doktorský program v holandském Pettenu, v centru Evropské komise. Společně s dalšími roky v holandském výzkumném centru ECN jsem nakonec v zahraničí strávila deset let. Deset let neocenitelných zkušeností, během kterých jsem se naučila jazyky, potkala skvělé lidi po odborné i lidské stránce, naučila se rozpoznávat kulturní odlišnosti různých, nejen evropských národností, ale především jsem si upevnila lásku k Česku.

Nyní se věnuji materiálovému výzkumu pro jadernou energetiku a pokročilé jaderné systémy v Centru výzkumu Řež. Na začátku jsem musela opět oprášit znalosti z nejrůznějších přednášek na VŠCHT a hodně nového se naučit, a učím se vlastně pořád. Jak říkal pan docent Vošta, nemusíte si všechno pamatovat, ale musíte vědět, kde informace hledat a na koho se s dotazy obrátit.

Takže studenti, buďte zvědaví, ptejte se svých kolegů a vyučujících, využijte širokého výběru přednášek nejen v oboru, který studujete, spolupracujte na výzkumných projektech, budujte a udržujte kontakty se svými spolužáky a kolegy, jeďte do zahraničí, hrdě publikujte a prezentujte své výsledky. A hlavně mějte radost z dosahování nových znalostí a zkušeností, které vám pomohou k rozvoji vaší kariéry.

| Dvoustranu připravila Petra Karnetová

Keramika nejsou jen umyvadla a talíře

Petra Karnetová

Foto: Tomáš Balický, archiv Soni Hříbalové

Ing. Soňa Hříbalová je studentkou doktorského studia na Ústavu skla a keramiky ve skupině prof. Williho Pabsta. Vede tým Elektronického rozcestníku doktoranda, působila v Etické komisi VŠCHT Praha a přes dva roky byla členkou Akademického senátu FCHT. Má za sebou dvě stáže v Itálii a v rámci Fulbright-Masarykova stipendia i stáž na Penn State, USA. Na mezinárodní půdě rozvíjí spolupráci mezi mladými vědci v rámci Young Ceramists Network. Opakovaně získala Votočkovovo stipendium, stipendium Nadace PRECIOSA, cenu Hans-Walter-Hennicke a v roce 2022 i Cenu rektora VŠCHT Praha.

Před nedávnem jste se vrátila ze stipendijního pobytu v USA, o jaké stipendium se jednalo?

Získala jsem Fulbright-Masarykovo stipendium, stipendium pro podporu excelentního výzkumu určené těm, kteří se nějakým způsobem věnují své komunitě, což v mém případě je má práce pro doktorandy i v akademickém senátu. A v rámci Evropské keramické společnosti se věnuji Young Ceramists Network, ve které se snažíme propojovat mladé vědce v mém oboru, což mně osobně činí velkou radost, vidím, jak se lidé poznávají, začínají různé spolupráce, a to jim zase dá možnost se dále rozvinout.

Když se ke mně dostal popis, komu je Fulbright-Masarykovo stipendium určené, tak jsem si říkala, že by to možná mohlo vyjít. V naší skupině jsme ale ve Spojených státech neměli žádné kontakty, tak jsem začala procházet publikace z mého a příbuzných oborů, a nakonec to dopadlo tak, že jsem jela na Penn State University studovat vlastnosti a degradaci feroelektrických tenkých vrstev.

Jak náročný administrativní proces bylo podání přihlášky pro toto stipendium?

Česká Fulbrightova komise dělá naprosto úžasně webináře a musím říct, že jsem nikdy nezažila takovou velkou míru podpory, navíc od někoho, od koho žádám o stipendium. Nebyl problém do komise zavolat a zeptat se na detaily ohledně projektové přihlášky. Administrativní proces byl pro mě náročnější až po získání stipendia, jelikož jsem při ohlášení výsledků byla zrovna na stáži v Itálii. Akorát jsem byla zasnoubená, ale s budoucím manželem jsme chtěli vyjet spolu, a tak svatba proběhla o něco dřív, než jsme původně plánovali. A pak samozřejmě bylo nutné zařídit všechny doklady a podklady pro víza, lékařské dokumenty, včetně testu na tuberkulózu. Minulé léto mi dalo opravdu zabrat.

Jaká je role a pozice doktoranda v USA?

Nechci generalizovat, protože si málokdy uvědomujeme, jak moc jsou Spojené státy různorodá země. Někdy máme tendenci nad

nimi přemýšlet jako nad jednou homogenní zemí, přičemž mezi jednotlivými oblastmi jsou často velké kulturní rozdíly. A samozřejmě jsou také rozdíly i na jednotlivých pracovištích. Když se omezím na skupinu profesorky Susan Trolrier-McKinstry na Penn State, tak to tam funguje velice odlišně. V první řadě je ta skupina opravdu velká, takže vedoucí skupiny má schůzky s každým, většinou jednou za 14 dní, a jde o opravdu intenzivní půlhodinovou schůzku. Musíte si donést prezentaci s novými výsledky. A těch musí být dost.

Když ukazuji výsledky svému školiteli Williamu Pabstovi v Praze, tak zaklepu na dveře a zeptám se „můžu ti ukázat data?“ a probereme měření i další postup a je to velmi spontánní. Na Penn State jsem musela přijít připravená, ukázat, co jsem naměřila, jak výsledky interpretuji a navrhnout jasný plán, co budu dělat dál. Pozice doktorandů je tam tedy v tomto smyslu jiná. V Česku také máme často do určité míry na starosti baka-lářské a magisterské studenty, s čímž jsem se ve své skupině na Penn State ve stejné podobě nesetkala (ale z doslechu vím, že to někdy v jiných skupinách občas bývá podobně jako u nás).

Kde bere americký školitel čas na ty pravidelné schůzky s každým ze svého velkého týmu?

Důvodů bude několik. První z nich je čas, který je běžně obětován na úkor svého osobního volna. Druhou věcí je velice efektivní organizace. Já jsem věděla, že musím přijít včas, že mám přesně půl hodiny jednou za 14 dní a během toho potřebuji všechno probrat. Výsledky jsem mohla konzultovat častěji, ale tato půlhodina byla klíčová. U nás je školitel více kolega, tam je více manažer. Takže to, co by se mnou český školitel nejspíše ladir do detailu, na to by moje americká školitelka jen řekla, „tak to vyřeš, děkuji“.

Dá se žít v tak rychlém a efektivním tempu?

Dá i nedá. Někdy je to hodně vysilující, na druhou stranu si tu možná málo uvědomujeme, že i náš čas je investice a že by byla škoda ho proflákat. Tam jsem častěji musela jít mimo svou komfortní zónu, naučit se

sama rychle něco úplně nového, což stálo čas i úsilí, ale zase jsem zjistila, kde je můj limit. Výrazně vyšší samostatnost a ochota se učit nové věci je tam považována za úplný základ.

Oproti tomu u nás je z mé zkušenosti atmosféra i v náročném období relativně pohodová. Zvláště v naší české skupině už od prvního dne cítím až rodinnou atmosféru. Panuje mezi námi příjemná nálada, sounáležitost a smysl pro humor, toho si velice vážím. V takovém prostředí je ale zase hodně důležitá vlastní vnitřní motivace.

Takže u nás je ten správný work-life balance, i když hořekujeme, že ne?

Řekla bych, že od toho nejsme tak daleko, jak bychom si mohli myslet. Pro mě osobně to tak rozhodně je. Samozřejmě u každého školitele je to trochu jinak, ale v mém případě můj školitel ví, že pracuji spolehlivě, že odvádím svoji práci, takže nemá potřebu nijak silně zasahovat do toho, jak trávím svůj pracovní čas. Takového druhu svobody si moc vážím.

Ne každý má ale tolik sebekázně.

Mně naprosto vyhovuje přístup, kdy mám hodně volnosti a mám nadřízeného, který mi věří a ví, že se na mě může spolehnout. Už na gymnáziu jsem byla celkem samostatná. Souběžně s gymnáziem jsem totiž díky kombinovanému studiu a individuálnímu studijnímu plánu studovala ještě střední oděvní průmyslovou školu. Na začátku každého pololetí jsem na gymplu dostala seznam testů, prací a povinností, které musím splnit z každého předmětu. Nemusela jsem chodit do hodin, ale vše jsem musela splnit. A aby mi příště umožnili individuální studijní plán, tak jsem potřebovala mít průměr do 2,0. Tak jsem se naučila dávat pozor, aby mi někde něco neuteklo, ať už omylem, nebo záměrně. Ale díky tomu jsem najednou získala strašně moc volnosti.

S volností jde ruku v ruce i samostatnost, je nějaký rozdíl mezi VŠCHT a Penn State?

Myslím, že ve Spojených státech jsou doktorandi samostatnější ve vědecké práci. Na

druhou stranu jsou daleko méně samostatní, pokud to tak lze nazývat, z hlediska jiných věcí. Například u nás máme IGA projekty, takže jsme hned od prvního ročníku zvyklí psát projektové žádosti, včetně financí. V případě získání projektu ho musíme řídit, hlídáme čerpání, vyplácení odměn, nákupy materiálu, a pak sepisujeme závěrečnou zprávu. Na Penn State bylo financování především v rukou hlavy skupiny. Obecně bych ale řekla, že na VŠCHT jsme jako doktorandi o něco méně samostatní.

Kolik studijních povinností mají doktorandi na Penn State?

V studijním systému je jeden obrovský rozdíl. Na Penn State lze po ekvivalentu bakalářského studia jít rovnou na doktorát. Doktorandi musí splnit „magisterské povinnosti“, ale bez nutnosti dělat diplomku, a pak už se věnují výzkumu podobně jako naši doktorandi. Studijní povinnosti se tedy přímo nedají porovnat.

Ve výzkumu se pak klade důraz na excelenci. Příkladem mohou být skupinové schůzky, kde jeden až dva kolegové prezentovali jejich práci a celá skupina měla za úkol pokládat otázky a dávat feedback, a to i v průběhu prezentace. Z mého pohledu to bylo někdy téměř až „brutální“ – nedovedu si to

v našem prostředí představit. Ale je to cesta, jak výrazně zlepšit obsah a formu prezentací i práce samotné.

Na svého manžela jste kvůli náročné práci asi neměla moc času. Jak to zvládal a co tam dělal?

Můj manžel, a to beru jako moje obrovské štěstí, je programátor, a díky tomu může pracovat na dálku a do velké míry si může plánovat čas podle potřeby. Nejprve byl skeptický, ale jakmile jsme přijeli, tak si to tam oblíbil. Univerzitní město, ve kterém jsme bydleli, se jmenuje State College a nachází se uprostřed Pensylvánie. Kraji-

Soňa Hříbalová při přebírání Ceny rektora za mimořádnou samostatnou tvůrčí aktivitu za rok 2023

na je tam trochu jako na Šumavě, kampus byl nádherný, přesně jako z filmů, všechno upravené, čistoučké a před domy jsou krásné zahrádky. Přestože jsem měla o dost méně volného času, tak jsem ho s manželem trávila více oproti Praze, kde máme každý spoustu jiných aktivit. Kromě toho se tam hodně staral o mě i o dům, který jsme měli pronajatý, což mi neuvěřitelně pomohlo.

Jaký byl návrat zpátky?

Doma je doma, to musím zdůraznit. Mám to u nás moc ráda. Ale přijde mi, že se Češi strašně mračí. Před odjezdem jsem víckrát slyšela názor, že v Americe jsou lidé povrchnější, protože se každý zeptá, jak se máte, a vlastně to nic neznamena. Neznamena. Ale tato otázka je podobná slušnost jako pozdrav. Stejně tak je slušné odpovědět, že se mám dobře, i když to třeba není úplně pravda. V ten moment je člověk proti své vůli aspoň o trochu pozitivněji naladěný, než kdyby si rovnou začal stěžovat.

Soňa Hříbalová v Mojave Deserts

To je zase typické v české kultuře. I když se tady třeba v některých ohledech máme líp, tak se stejně budeme mračit, a to je škoda. Proto si myslím, že je skvělé mít zkušenost s každodenním životem v zahraničí, protože vypadnout z toho našeho zachmuřeného mindsetu je fajn a člověk získá nadhled. Já upřímně miluju občas říct, že všechno stojí za nic a bude už jenom hůř, ale všeho s mírou.

A návrat do práce?

Moc jsem se těšila do naší skupiny, protože mám skvělé kolegy a navíc je profesor Pabst opravdu nejlepší školitel, kterého si dokážu pro sebe představit. Líbí se mi, že se nám daří dosahovat výsledků, ale přesto u nás panuje relativní klid a zábava. Nikdy nechodím do práce se sevřeným žaludkem.

Pokud bych měla být kritická, tak mi teď trochu chybí „americká efektivita“ a nemohu si zvyknout na to, že od školitele slyším jen minimální kritiku. Konstruktivní (i když občas nepříjemný) feedback může člověka hodně posunout. Díky tomu jsem se také v Americe naučila za tři čtvrtě roku to, co bych se tady učila třeba pět let. Stýská se mi také po práci v mezinárodním týmu. S čím po návratu bojuji, je, jak si nastavit svůj vlastní work-life balance, protože na jednu stranu se mi líbí to, že můžu práci věnovat hodně času a opravdu se posunout. A na druhou stranu vím, že takhle nejde fungovat bez přestávky. Víím, že to není, aspoň v mém případě, udržitelné. Hledám tedy rovnováhu, jak nezlenivět, ale zároveň se nezbláznit.

Proč jste se rozhodla pro studium chemie?

Na gymplu jsem věděla, že chci studovat chemii, a na oděvní škole jsme měli nauku o materiálu a mně se strašně líbilo, jak drobnou změnou v procesu, třeba tím, jak je zakroucená nit nebo jak je utkaná látka, mohu ovlivnit celkové vlastnosti materiálu. Díky tomu, že jsem šla na obor Chemie a technologie materiálů, tak dodnes v určitém smyslu dělám to samé.

Jaké je téma Vašeho výzkumu?

Mám v principu tři hlavní témata. První

téma je modelování optických, elektrických, mechanických či tepelných vlastností metamateriálů. Z toho se vytrýbilo modelování předpovědi rozptylu světla pro transparentní keramiku. To je hodně teoretická práce, ve které se nám povedlo opravit a vylepšit již existující modely pro předpovídání, zjednodušeně řečeno, míry průhlednosti keramiky v závislosti na její mikrostruktuře.

Za druhé zkoumám piezoelektrickou keramiku na bázi KNN ($K_xNa_{1-x}NbO_3$), což je bezolovnatá alternativa k dnes používaným materiálům obsahujícím olovo. Zajímají nás především souvislosti mezi složením, mikrostrukturou a vlastnostmi. V rámci tohoto tématu se nám povedlo navíc navázat skvělou spoluprací se skupinou Dr. Elisy Mercadelli z Itálie. A té třetí části, které bych neměla možnost se věnovat u nás, jsem se věnovala ve Spojených státech. Šlo opět o KNN, ale ne ve formě klasické keramiky, ale ve formě tenkých filmů. Navíc jsem se tam věnovala problematice stárnutí a degradaci.

Co to jsou metamateriály?

Obecně řečeno, jsou to materiály, jejichž vlastnosti jsou dány především mikrostrukturou a ne hlavně jejich složením. Původně byl název metamateriály uplatňován většinou pro optické metamateriály, tj. materiály se specifickými periodickými mikrostrukturami, které vedou k poměrně exotickým vlastnostem, jako je například negativní index lomu. Nicméně význam tohoto pojmu se časem rozrostl. Metamateriály mohou být různé druhy materiálů včetně keramiky.

V naší skupině na Ústavu skla a keramiky je dlouhá tradice výzkumu souvislosti mezi mikrostrukturou a vlastnostmi keramických materiálů, a tak toto téma perfektně zapadá do naší oblasti. Bohužel se mi několikrát stalo, že když jsem někomu řekla, že dělám doktorát v oblasti keramiky, tak si dotyčný představil v horším případě talíře, v lepším případě umyvadla – a tázal se, proč z toho vůbec dělám doktorát?

Proč tedy děláte doktorát z keramiky?

I v oblasti tradiční keramiky existuje stále

velké množství zajímavých výzkumných témat, tak si lidé často neuvědomí, co vše je keramika, a kvůli tomu keramika možná nevypadá úplně atraktivně.

Pokud se budu držet toho, s čím pracujeme, tak bych uvedla transparentní keramiku, která se používá například v laserech nebo pro neprůstředná okna či špičky infračerveně naváděných raket. KNN, o kterém jsem už mluvila, je zase příkladem piezoelektrického materiálu, což jsou materiály, které jsou schopné převádět mezi elektrickou a mechanickou energií. V praxi to znamená, že když na takový materiál působíme mechanickým napětím, tak jsme schopni detekovat elektrický náboj a stejně tak opačně, pokud na materiál působíme elektrickým napětím, tak ho můžeme na velice malé škále mírně deformovat.

Zde si představuji nepřeberné množství aplikací.

Aplikací je skutečně mnoho. Jednou z nich je ultrazvuk, se kterým se můžeme setkat u lékaře. Jednak je třeba vytvořit ultrazvukové vlny, ty se v ultrazvukové sondě docílí „rozkmítáním“ piezoelektrického materiálu elektrickým napětím tak, že je A odražené ultrazvukové vlny je nutné opět snímat, k čemuž se opět může využít piezoelektrický prvek. Na podobném principu fungují třeba také sonary nebo i senzory, které v autech používáme při parkování.

Piezoelektrické tenké filmy se pak dají například využít v takzvaných mikroelektromechanických systémech (MEMS), což jsou mikroskopická zařízení, která kombinují elektrické i pohybové prvky. Jednou z názorných aplikací jsou inkoustové tiskárny, kde MEMS řídí, kolik inkoustu se dostane na papír, přičemž v případě vysoce kvalitního tisku je třeba velmi vysoká přesnost, rychlost

azároveňmalýrozměrtakovésoučástky.Jsou tu také aplikace jako tzv. energy harvestery (sběrače energie), které jsou schopné sbírat malé množství elektrické energie z vibrací a mnoho dalších.

Nevýhodou současných většinou používaných materiálů jsou sloučeniny obsahující olovo. To je problematické nejen při výrobě, ale i při nakládání s odpadem. KNN oproti tomu není toxické, a dokonce je i biokompatibilní. Problémem je ale reprodukovatelnost při přípravě, nedostatečně dobré vlastnosti a jejich degradace. Z mé zkušenosti navíc chování tohoto materiálu v určitém ohledu překvapilo každého, s kým jsem na něm zatím spolupracovala. Ale zase je to výzva.

Teď už keramika zní mnohem atraktivněji.

Děkuji. Snad to pomůže ke zvýšení atraktivity keramiky i mezi studenty (smích). Máme na téma KNN nově několik míst pro bakalářské i magisterské práce, takže kdyby to někoho ze studentů, bez ohledu na ročník, zaujalo, tak se jich ráda ujmu.

Vás ale znají především doktorandi díky elektronickému rozcestníku doktoranda, představíte jej?

Elektronický rozcestník doktoranda vznikl už okolo roku 2017 jako iniciativa doktorandů vytvořit portál, na němž bude možné najít všechny důležité informace ohledně doktorského studia, a to nejen ve formě výnosů a směrnic. Já jsem se do projektu dostala až po několika letech v roce 2020. Časem vznikly informační schůzky po zájemce i pro nové doktorandy. Z intranetu se rozcestník později přenesl na veřejný web phd.vscht.cz, byla vytvořena plnohodnotná verze v angličtině a od letoška fungujeme čistě pod záštitou Oddělení pro výzkum a transfer tech-

nologií, kde jsme navázali velice příjemnou spolupráci s Mili Losmanovou, která je na pozici Ph.D. Support. Na tomto projektu je unikátní, že na něm stále pracují především doktorandi, tedy členové komunity, pro kterou byl vytvořen. Jejich práce si moc cením, a přestože jsem s projektem poslední dobou hlavně spojovaná já, tak v něm daleko větší množství práce dělají mí kolegové. Jako příklad bych chtěla vyzdvihnout úsilí našeho kolegy Jakuba Staše, který v současné době předělává naše webové stránky.

A co dál, když jste zažila Itálii, USA? Zvládnete to jenom v Česku?

Teď hlavně musím dodělat doktorát, doufám, že do konce roku zvládnou odevzdat práci. Ráda bych pak zůstala v akademické sféře, i když jsem o tom po americké zkušenosti přesvědčená o něco méně. Vždycky jsem si myslela, že akademická sféra je přesně pro mě, ale po této zkušenosti jsem se otevřela tomu, že možná existují i jiné cesty. Ale záleží samozřejmě také na příležitostech. Nemám teď v plánu se odstěhovat z Česka, mimo jiné proto že jedna z podmínek Fulbright-Masarykova stipendia je, že dva roky po dokončení člověk musí žít v Česku. Ale to mi vůbec nevádí, protože nastal čas být zase doma a ráda bych u nás využila, co jsem se v zahraničí naučila.

Později v budoucnu by se mi líbilo pokračovat v nějaké mezinárodní spolupráci, třeba s italskou skupinou, kterou jsem navštívila na jaře 2022 anebo navázat nějakou novou s některým z mých kolegů či kolegyně, které jsem poznala díky Young Ceramists Network. Ve vzdálenější budoucnosti nevyklučuji další zahraniční pobyt, ale nedovedu si představit, že bych se z Česka odstěhovala na neurčito.

Fulbrightova stipendia podporují dlouhodobé pobyty českých doktorandů, vědců a vysokoškolských pedagogů v USA, aby tam přednášeli nebo prováděli výzkum v jakémkoli oboru s výjimkou klinické medicíny. Fulbright-Masarykův program je určen vědeckým pracovníkům, kteří jsou nejenom vynikajícími odborníky ve své vědecké oblasti, ale současně jsou aktivní v občanském nebo veřejném životě svých institucí nebo komunit, stejně jako T. G. Masaryk. Základními předpoklady u všech stipendií jsou české občanství a velmi dobrá znalost angličtiny. Termín odevzdání přihlášek je 1. listopadu.

Více informací na www.fulbright.cz

Seznamovávky
Září 2023

Foto: Jonáš Priškin

Promoce
Červen 2023

Foto: Tomáš Balický

2. místo s projektem Hodiny moderní chemie na
Euprio 2023 ve Vídni
Srpen 2023

Foto: Euprio

Tábor pro mladé chemiky Fénix
Srpen 2023

Foto: tým tábora Fénix

Chraňme sociální bezpečí a zabraňme psychickým válkám

Vladislava Kůželová

Svět vládne optimalizace. Optimalizují se procesy, nástroje i zdroje. Bez pochyb by se nám vyplatilo připsat na seznam i mezilidské vztahy. Dobré mravy jsou mnohde na ústupu. Přitom zdvořilost, slušnost a etiketa jsou jako přírodní zákony, které pro člověka nesou hluboký význam. Tyto hodnoty byly předávány z generace na generaci takřka beze změn. To, že obstály zkoušku času, ukazuje jejich důležitost. Jsou to kódy chování, které tvoří stavební kameny naší společnosti. Když tyto přírodní zákony praktikujeme, vytváříme tím bezpečný prostor, kde si mezi sebou jednotlivci mohou vybudovat a udržet důvěru. Stačilo by stanovit si a dodržovat jediné pravidlo – chovejme se k sobě slušně a s respektem. Jenže mnohdy chybí respekt a pokora k sobě i k ostatním, konflikt je všudypřítomný, hádky nahrazují diskuze, urážky argumenty. Neumíme spolu mluvit, natož se na čemkoli domluvit.

Do povědomí se dostává šikana (ubližování, ponižování, týrání), mobbing (dlouhodobé šikanování, obvykle ne fyzické, mezi kolegy na pracovišti v podobě intrik, verbálních projevů, přehlížení, pomluv, provokace, znevažování práce či osoby), bossing (kdy aktérem je vedoucí pracovník nebo zaměstnavatel), stalking (nežádoucí pronásledování, neustálé sledování a kontaktování, které je nepříjemné

a omezující), staffing (nežádoucí projevy chování a šikany ze strany nadřízených, oběť je nadřízený), harassment (nemusí však obnášet sexuální rovinu, obvykle jde o zneužití moci, převahy kolegy nebo nadřízeného spojené s různými formami ponižování zneužitím sociálního postavení agresora), chairing (různé formy mobbingu a šikany v rámci topmanagementu – mocenské souboje, útoky, intriky).

Běžně se o šikaně mluví hlavně v souvislosti se školou, dětmi a dospívajícími. Ovšem ti, kteří takto ubližují, se zázračně nevypaří v den, kdy

je jim osmnáct. Dlouhodobé poškozování jiných se objevuje i v životě dospělých. Navíc bývá často rafinované a je těžké ho rozpoznat. Z definice je šikana chování, ve kterém se skrývá záměr ublížit, zastrašit nebo ohrožit jiného člověka. Jako dospělí se s ní můžeme setkat na internetu, v práci i v rodině. Přijít může ze strany nadřízeného, kolegy, ale také nezvladatelného souseda, životního partnera nebo jakéhokoli člena rodiny. A ničit nám může život i několik společných příbuzných či kolegů. Hlavním rysem šikany je opakovanost, systematickosti a dlouhodobost. Nejde tedy o jakékoli nevhodné chování. Když na vás někdo zakřičí, protože má špatnou náladu, to šikana není. Každý může mít nějaké to emoční vychýlení. V případě šikany se musí následující projevy dlouhodobě opakovat – neoprávněná kritika, křik, zadávání nesplnitelných či nesmyslných úkolů, pomluvy, ponižování, vztahová agrese, která se projevuje záměrným poškozováním pověsti nebo napadáním statusu oběti, ignorování, záměrné snižování úspěchů toho druhého a poškozování jeho duševní pohody a pocitu spokojenosti.

Šikana může být i nevědomá. Nemusíme si totiž uvědomovat, že naše jednání je druhými vnímáno za hranou a jako šikanózní. Může to být na-

ším přístupem, charakterem, tlakem na výkon i nevědomým jednáním, jenž je pro ostatní dost náročné tolerovat. Pokud ale druhému důrazně řekneme, že nám to není příjemné, obvykle útočit přestává a snáze se hledá cesta k nápravě.

Naopak u vědomé šikany jsou útoky cílené. Když se ohradíme, začnou mobbeři, tedy ti, kdo páchají rafinovanou šikanu, útočit ještě více. Ke konkrétnějším případům dlouhodobějšího nátlaku v pracovním prostředí patří nejasná a mlživá komunikace, manipulace s informacemi, úmyslné vyvolání strachu a přehnaného napětí na pracovišti, zamezení přístupu na porady a důležitá jednání. V rodinných a partnerských vztazích i ve skupině kamarádů se šikana může objevovat v trochu odlišné podobě. Velká část šikany v rodině je ve formě vztahové agrese. Ti, kteří ji praktikují, se snaží svým obětem zničit mezilidské vztahy, jejich reputaci a napadají jejich status. Vedou pomlouvačné kampaně, které mají efekt podle toho, jestli získají komplice. V extrémních případech může jít o fyzickou šikanu. Rodinní šikanovači manipulují, ponižují a zavražďují. Svě oběti často přesvědčují, že si za všechno mohou samy. Ve všech případech chce agresor druhému ublížit, chce ho ranit. A má z toho radost. Neomlouvá se a své chování opakuje, mnohdy i stupňuje. Má k tomu dva motivy – krutost, skvělý pocit z utrpení a ponížení druhého a touhu po moci, nadvládě. K těmto dvěma základním motivům se přidávají další – žárlivost, závist, maskování svých nedokonalostí, vlastní frustrace a nenaplněnost svého života. Agresorům v jejich jednání jde pouze o sebe sama a jsou naprosto neteční k tomu, co způsobují druhým lidem, jsou sobečtí a sebestřední. Pro své nemorální chování nacházejí přijatelné vysvětlení. Zlehčují ho a později, s přitvrzením šikany, kdy potřebují ubránit své sebepojetí a odvrátit velkou úzkost z možnosti rozvrácení obrazu o sobě samém tím, že své chování racionalizují – oběť je provokovala, může si za to sama, mnohdy svalují vinu na oběť šikany.

Osobnostní charakteristiky i bezprostřední motivy agresorů zůstávají často pozorovateli skryty a vnější obraz agresora může mást. Nemusí být hrubý ani impulzivní, nemusí šikanovat tvrdě a nelítostně, může být i osobou velmi slušnou, kultivovanou, vnitřně však sevřenou a zvýšeně úzkostnou, jejíž násilí je cílené a rafinované, často bez přítomnosti svědků. Může jít i o osobu optimistickou, oblíbenou, s určitým vlivem a s velkou sebedůvěrou, která šikanuje pro pobavení sebe, někdy i ostatních.

Kritéria pro výběr oběti jsou velmi rozmanitá. Někdy ani není důležité, jaká oběť vlastně je, výběr je naprosto nahodilý. Při troše smůly to může být kdokoli. Přesto existují „typické“ oběti, které jsou opakovaně šikanované. Ti, kteří neumějí skrývat svůj strach a svým slabým způsobem reagují v zátěžových situacích – ztrácejí hlavu, propadají panice, výčitkám svědomí apod.

To, že se děje něco špatně, nám začne hlásit naše intuice a poznámky těch nejbližších. Prvotně si šikanu nepřipouštíme a myslíme si, že nevhodné chování přejde. Můžeme se i domnívat, že jsme si ho něčím zapříčinili. Postupně si začínáme zákeřnosti uvědomovat a zkoušíme se bránit až do bodu zlomu, kdy oběť rezignuje a hledá cestu ven. Ome-

zuje přítomnost na pracovišti, ve škole, doma. Šikanovaný prochází fázemi symptomů od častého pláče, poruch spánku, podrážděnosti, snížené schopnosti koncentrace, vyššího krevního tlaku, zažívacích potíží, deprese, úzkosti, rozvoje fobií až po panické ataky, rozvinutá psychosomatická onemocnění a sebevražedné tendence. Neustálý sociální stres a nejistota jdou ruku v ruce se špatnou náladou, ztrátou optimismu a chuti do života.

Šikanu je třeba řešit, sama od sebe nepřejde a může hodně uškodit. Proto při jakémkoli projevu šikany a nežádoucího chování vyhledejte někoho, ke komu máte důvěru a můžete se mu svěřit. Při konfrontaci s agresorem neklesejte na jeho úroveň v komunikaci a chování, neukazujte ani svou agresi, slabost a už vůbec ne pláč. Komunikujte věcně, formálně. Nenechte se agresorem zastrašit a pochopte motivaci šikanátora. Opakujte si, že to není o vás. Každý člověk, který má zapotřebí se chovat k druhým neuctivě, agresivně, přehlíživě či zlostně, je trestem sám pro sebe. Jeho problémy mu neumožňují být se sebou a druhými v harmonii. Uvědomte si, že neděláte nic špatně. Šikanátor chce mít nad vámi moc a kontrolu, protože mu to chybí v jeho životě. Často je motivací vašeho trapitele obyčejná závist.

Aby oběť racionálně zvážila, co se děje, je dobré si útoky zapisovat a shromažďovat důkazy. Začněte se učit, jak se postavit sami za sebe, trénujte asertivitu – tedy schopnost vyjádřit se, ustát konflikt a obhájit se v něm. To se člověk nenaučí ze dne na den, ale vyplatí se ní pracovat. Je potřeba se připravit na to, že bude třeba projevit odolnost a schopnost vzdorovat. Tohle totiž bude ten, kdo šikanuje, testovat – zkoušet hranice vašeho osobního prostoru. Udělejte si čas na nabrání sil. Nenechte se od agresora izolovat od druhých a udržte s nimi blízké vztahy. To vám pomůže k dobití psychických sil, je to účinná zbraň proti stavům deprese, sníženému sebevědomí a jiným psychickým obtížím. Nebojte se požádat o pomoc, pro vás samotné je to příliš náročná životní situace.

Všichni budme všímaví. Oběť šikany je rozpoznatelná. Většinou takoví lidé bývají roztěkaní, podráždění, ve stresu, trpí úzkostmi a depresivními stavy. Lekají se všeho, i když jde jen o legraci. Vyhýbají se začlenění do kolektivu, různým akcím a v soukromém životě návštěvám. Mohou mít úsměv ve tváři, ale mají nešťastné oči. Nabídněte jim svoji pomoc, potřebují ji.

Neakceptujte jakýkoli druh šikany, ať už se jedná o ty nejmenší pokusy, jako je pomlouvání, zesměšňování, ignorace, nebo o závažné konflikty, vytváření překážek, pronásledování, vyhrožování fyzickým násilím či dokonce sexuální obtěžování.

Šikana je vlastně psychická válka.

„Největší kvalitou člověka je slušnost“ Arnošt Lustig, český novinář a spisovatel (1926–2011)

Tak himmlaudon, chovejme se k sobě slušně!

Historicky první TA ČR na technickohospodářských pracovištích

| Redakce

Poradenské a kariérní centrum a skupina pro data-mining pod Oddělením pro strategie a rozvoj získaly projekt z výzvy TA ČR Sigma. Projekt si slibuje vylézt a interpretovat data o vztahu chování a postojů studentů na jejich (ne)úspěšnost ve studiu. Tým se zaměří na systematický sběr dat chování, očekávání a reflexí studentů. Do databáze se svedou veškerá dostupná data z nejrůznějších zdrojů od SIS přes prezenční listiny školení, pravidelná dotazníková šetření na různá témata atp. Jednotná metodika sběru dat prováže všechny informace pseudoanonymním identifikátorem studenta. Bude tedy možné přesně srovnat, jaký statistický vliv má které chování na jaký výsledek, a to nejen výsledek např. u zkoušky, ale také třeba na výši nástupního platu. Projekt je mimo jiné realizován spolu se skupinou

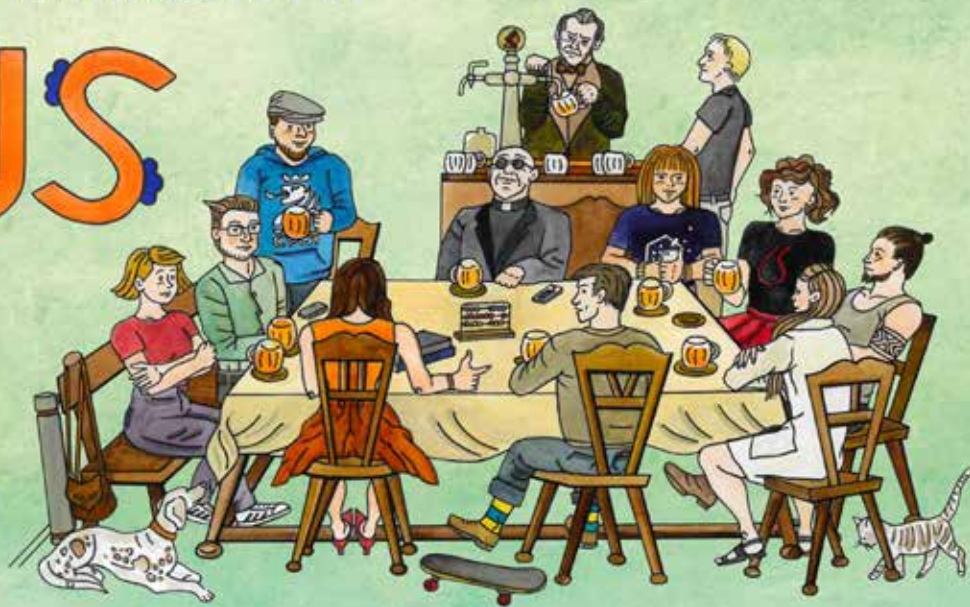
strojového učení CIIRC ČVUT – datové vstupy poslouží jako trénink pro vznik umělé inteligence, která prozkoumá nejčastější scénáře studentských rozhodnutí a cest. Bude tak možné předvídat, zda student (s určitou pravděpodobností) směřuje k (ne)úspěchu ve studiu, ale také např. jestli je pravděpodobné, že bude chtít VŠCHT opustit a přejít na jinou školu – veškeré výstupy bude zároveň možno členit dle mnohých jmenovatelů – např. podle fakult. Řešitelé Richard Nevšímal a Jiří Vyšehled si tak především slibují vnést robustnější datové podklady pro důležitá strategická rozhodnutí, ale třeba také schopnost cíleně informovat či motivovat specifické skupiny studentů – ať už ty, co pokulhávají, tak i ty, kteří jsou výjimečně schopní.

STUDENTSKÝ FESTIVAL PIVOVARNICTVÍ

KAMPUS FEST

26. 9. 2023 ~ 15:00

VEKTOR TECHNICKÁ

VE SPOLUPRÁCI S:

POŘADATELÉ:

PROJEKT
FINANČNĚ
PODPOŘILA
MČ PRAHA 6

Třetí ročník studentské ceny

Máš na škole oblíbeného pedagoga, který tě vždy motivoval, ovlivnil směřování tvé vědecké kariéry, nebo ses prostě jen vždy těšil/a na jeho přednášky? Anebo ti byl důležitou oporou jiný zaměstnanec, když jsi to opravdu potřeboval/a? Chceš jejich nasazení ocenit? Nominuj je na studentskou cenu Vitriol!

Vitriol je studentské ocenění práce těch, kteří nás nad rámec svých povinností motivují, inovují výuku nebo různé postupy a obecně hledají způsoby, jak VŠCHT lidsky posunout dál. Jako student můžeš na cenu Vitriol nominovat své oblíbené vyučující i nepedagogické pracovníky, jejichž práce pro studenty by měla být podle tebe vyzdvihnuta. Každý student může udělit 6 nominací, nejvýše však 1 v každé z kategorií. Nominační formulář je třeba vyplnit pro každou nominaci zvlášť. Nominační formulář je k dispozici výhradně online na stránkách aktivni.vscht.cz. Při volbě nezapomeň napsat, proč si myslíš, že by měl tvůj favorit zvítězit. Komentář je jedním z kritérií udělení ceny, proto je opravdu důležité jej nezapomenout vyplnit.

Nominovat svého kandidáta můžeš do půlnoci 30. 9.

NOMINUJ V KATEGORIÍCH:

Pedagog: FCHT — FTOP — FPBT — FCHI
Celoškolské ústavy

Nepedagogický pracovník:

Správa účelových zařízení
Rektorátní pracoviště a děkanáty

Šípkův pohár 2023/2023

Eliška Páleníčková

Začíná nový akademický rok 2023/2024 a s ním i 8. ročník Šípkova poháru. Těšit se můžete na již klasické disciplíny, ale také na novinku, která je alternativou k Labyrintu školy.

Co nás tedy čeká? Velká přetahovaná, Šachový turnaj, disciplína zahalená tajemstvím, Lišácký Carbon pubkvíz, soutěže na Kachekranu, Běžecská online výzva s Týdnem maratonců, Piškvorkový turnaj, Cross Campus a závěrem Dračí lodě. Možnost získání bonusového půl bodu zůstává i za dostatečnou účast ve volbách do akademického senátu.

Nově, kromě původních 4 fakultních týmů, přichází na scénu 5. tým, kterým jsou Ekonomové. Kapitánem týmu je Adam Hjadlovský. Dalšími kapitány jsou Eliška Páleníčková za FTOP a Jan Kunc za FCHT. Za FCHI zůstává Eva Novotná a za FPBT Daniela Doubková. Všechny nově přichozí ještě jednou vítáme mezi námi.

První body se již rozdaly, a to na Seznamovacích kurzech. Jak si naši prváci vedli, můžete zkontrolovat na webových stránkách Šípkova poháru.

Jednotlivé disciplíny

ZÁŘÍ – Seznamovák a Velká přetahovaná
ŘÍJEN – Šachový turnaj
LISTOPAD – novinka a volby
PROSINEC – Lišácký Carbon Pubkvíz
ÚNOR – Běžecská online výzva (až do května)
BŘEZEN – Kachekran a Piškvorkový turnaj
DUBEN – Cross Campus
KVĚTEN – Dračí lodě

Vítězný návrh přináší nový pohled na Engela

Redakce

Mezinárodní architektonickou soutěž na dostavbu 4. kvadrantu Vítězného náměstí vyhrálo nizozemsko-české uskupení Benthem Crouwel International (NL) a Opočenský Valouch Architekti (ČR). Součástí návrhu je i podoba nové budovy VŠCHT. „Výsledky soutěže odpovídají našim představám a očekáváním. Výstavbu budeme realizovat samostatně s vlastní organizací a managementem. V současné době se rozbíhají jednání, na kterých bude upřesněn harmonogram organizace,“ říká Milan Pospíšil, prorektor pro strategie VŠCHT Praha. Níže přinášíme doprovodný komentář k projektu z pera vítězného autorského týmu nazvaný Nový pohled na Engela.

Plán rozvoje 4. kvadrantu je dlouho očekávané dokončení původního návrhu Vítězného náměstí architekta Antonína Engela a náš návrh se navrácí k jeho původnímu záměru. Zároveň nabízí nové možnosti pro diverzifikaci veřejného prostoru tak, aby přilákal různorodé skupiny rezidentů, návštěvníků a uživatelů.

Historie Vítězného náměstí je úzce spjata se vznikem samostatné Československé republiky. Neoklasicistní architektura a velkolepé urbanistické rozvržení symbolizují význam demokratických hodnot. Tyto hodnoty jsou i v dnešní době velmi důležité a silné, ale jejich význam se rozšířil do přístupnějšího a inkluzivnějšího prostředí. Náš návrh akcentuje a využívá potenciál smíšené zástavby – která formuje „demokratickou architekturu“ – rozmanitého programu funkcí, typologie budov a veřejného prostoru, městského mobiliáře, který nabízí něco pro každého. Hledáme takové řešení, které by přispělo k vyváženému ekonomickému, kulturnímu a sociálnímu životu celé komunity a bylo zároveň funkční a estetické.

Otevřením Engelovy geometrie veřejnosti vyniknou kvality kontrastu prostorů podél ulice Technická. Na jedné straně je to nové náměstí definované okolními budovami a vybízející návštěvníky ke společné interakci a oslavě všedního života. Na druhé straně je to tradiční rezidenční blok, který obepíná polosoukromou zelenou oázu a nabízí báječné životní prostředí. Parter rezidenčního bloku je propustný a charakterizují jej otevřené fasády, přívětivé vstupy, neformální uličky, průchody a malá náměstí. První podzemní podlaží rezidenčního bloku je propojeno s vestibulem metra A, obchody, tržnicí, kulturním centrem a kancelářskou budovou a budovou univerzity. Tato hladká integrace nabízí další možnosti využití veřejného prostoru a života.

Rozložení jednotlivých a unikátních budov je pečlivě promyšleno a navrženo tak, aby vytvořilo jeden rozmanitý a snadno rozpoznatelný celek. Výsledkem je holistický, inkluzivní a přívětivý urbanismus, který má bohatý význam: koláž různorodých tvarů a míst v lidském měřítku, ve kterých se každý cítí být vítán.

Přihlaste se do druhého kola fotosoutěže!

Druhé kolo fotosoutěže **Svět (je) chemie** je v plném proudu! Zašlete i vy soutěžní foto příspěvek z chemického světa. **Máte možnost až do 15. 10.**

A my představujeme vítěze prvního kola již 14. ročníku!

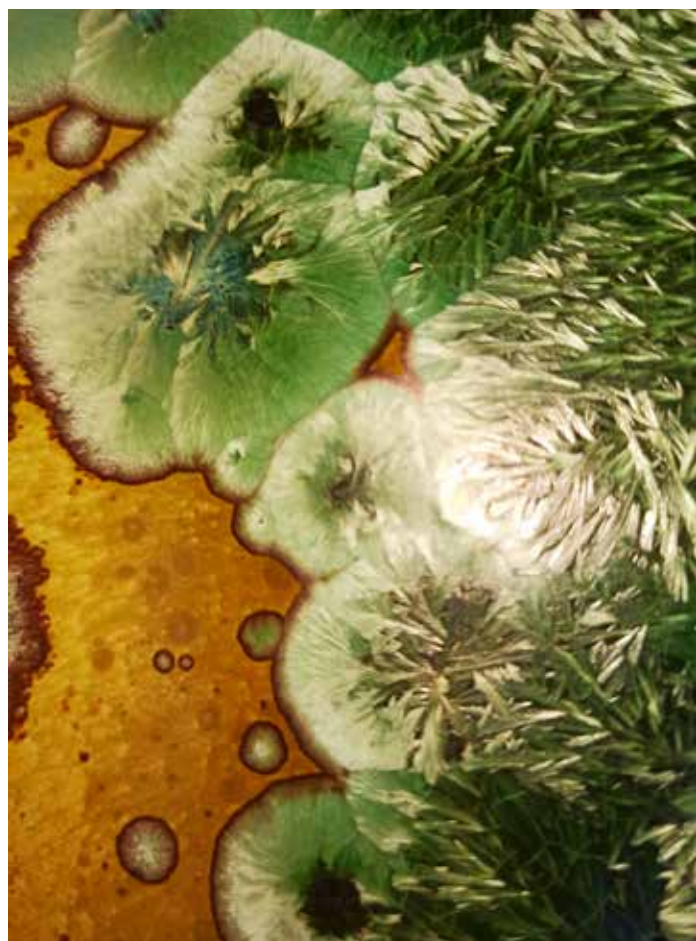
V kategorii do 18 let se na prvním místě umístila Štěpánka Hlavatá s fotografií Impasto akrylové barvy, jejíž snímek můžete vidět na obálce tohoto čísla.

Na místě druhém Klára Cebulová se snímkem Zasněžený les a na místě třetím Adam Horák s fotografií Střípek soli.

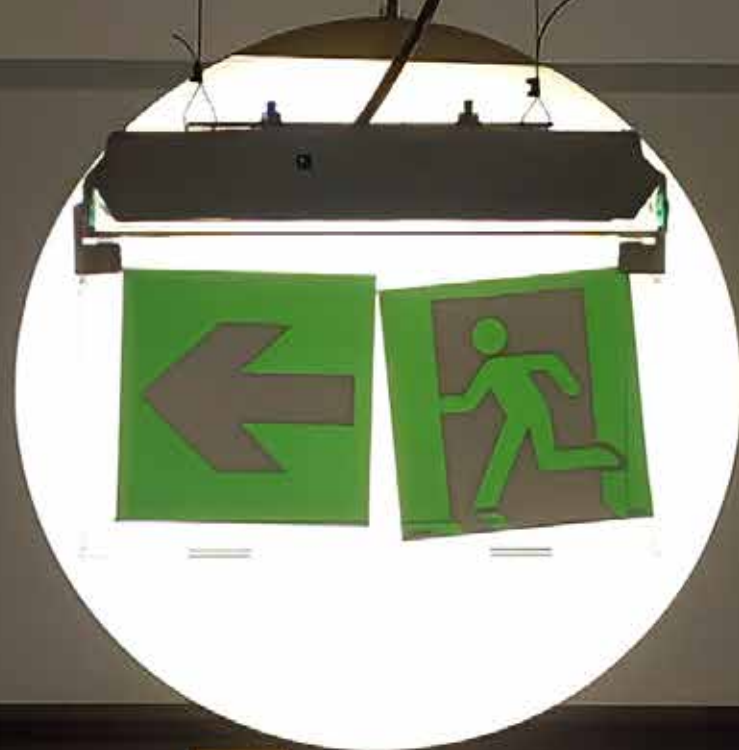
V kategorii nad 18 let pak vítězství patří Elišce Hlavaté s fotografií nazvanou Penicillium, místo druhé si vybojovala Kateřina Kohoutová se snímkem Skryté tajemství čistírenství a na třetím místě se umístila Alexandra Molčanová s fotografií Painting the Night Sky.

Na vítěze čekají hodnotné ceny a originální program při slavnostním vyhlášení. Vybrané fotografie také opět zamíří do foto kalendáře VŠCHT pro rok 2024, tak neváhejte!

Více informací na
vscht.cz/fotosoutez

Eliška Hlavatá – Penicillium, 1. místo v kategorii nad 18 let

·184·

„Maybe that’s what Batman is about. Not winning, but failing, and getting back up. Knowing he’ll fail, fail a thousand times, but still won’t give up.“

Bruce Wayne/Batman, Zero Year

Vyfořil a zpracoval Lumír Kořař

You can be anything!

26th rector of UCT
Barbie

Barbie

TAK NA VŠCHT
ASI NE, KOTĚ...

